

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทย
3. หนังสือส่งเสริมการอ่าน
4. แผนการจัดการเรียนรู้
5. การหาประสิทธิภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
6. เกณฑ์ประสิทธิภาพ  $E_1/E_2$
7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
8. ความพึงพอใจ
9. บริบทโรงเรียน
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 10.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 10.2 งานวิจัยต่างประเทศ
11. กรอบและแนวคิดการวิจัย

#### 1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 1-9) ได้ระบุถึงการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ไว้ดังนี้

ภาษาเป็นเครื่องมือใช้สื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและตรงจุดมุ่งหมาย ไม่ว่าจะเป็น การแสดงความคิด ความต้องการและความรู้สึก คำในภาษาไทยย่อมประกอบด้วยเสียง รูปสระ วรรณยุกต์ และความหมาย ส่วนประกอบเป็นการเรียงคำตามหลักเกณฑ์ของภาษาและ ประโยคเรียงกันเป็นข้อความ นอกจากนั้นคำในภาษาไทย ยังมีเสียงหนักเบา มีระดับของภาษาที่

ต้องใช้ ให้เหมาะแก่กาลเทศะและบุคคล ภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลง ตามสภาพวัฒนธรรมของกลุ่มคน ตามสภาพของสังคมและเศรษฐกิจ การใช้ภาษาเป็นทักษะที่ผู้ใช้ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียน การพูด การฟัง และการดูสื่อต่าง ๆ รวมใช้ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษาเพื่อสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพและใช้อย่างคล่องแคล่ว มีวิจารณญาณ และมีคุณธรรม

### 1.1 ความสำคัญของภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการทำงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไปภาษาไทยมีส่วนสำคัญมีส่วนสำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าของชาติ จำเป็นที่คนไทยทุกคนจะต้องศึกษาและฝึกฝนจนเกิดทักษะเพื่อใช้ติดต่อระหว่างคนไทยหรือชนชาติอื่นที่รู้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาษาไทยยังมีความสำคัญหลายประการดังนี้

1. เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร ทางด้านความคิด อารมณ์และความรู้สึก
2. เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ความรู้และประสบการณ์อันมีคุณค่าของบรรพบุรุษ ได้มีการ ใช้ภาษาบันทึกบอกเล่าสืบต่อ ๆ กันมาผ่านยุคผ่านสมัยคนรุ่นหลังใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการศึกษา แสวงหาความรู้ ประสบการณ์และรับสิ่งที่เ็นประโยชน์มาพัฒนาสังคมต่อไป
3. เป็นเครื่องมือเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันให้สังคมมีสันติสุขการใช้ภาษาในการสื่อความหมายชัดเจน ไม่กำกวม เยินเย่อ จะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน
4. เป็นเครื่องมือสร้างเอกภาพของชาติให้สังคมเป็นปึกแผ่นมั่นคงและเจริญรุ่งเรือง

5. เป็นเครื่องมือช่วยจรรโลงใจ โดยธรรมชาติมนุษย์ทุกเพศทุกวัยต้องการได้รับความจรรโลงใจในชีวิตอยู่เสมอ เด็ก ๆ ต้องการฟังเสียงเท่กล่อม เมื่อโตขึ้นฟังเสียงเพลงทั้งบทร้องและทำนองย่อมทำให้เกิดความสำราญใจ อ่านหรือฟังนิทานอย่างมีข้อคิดที่ลึกซึ้ง

ดังนั้นภาษาไทยจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต และความเป็นปึกแผ่นของสังคมไทย จำเป็นต้องคำนึงถึงภาษาไทยต้องทำความเข้าใจและศึกษาหลักเกณฑ์ทางภาษา และฝึกฝนให้มีทักษะ ฟัง พูด อ่านและเขียนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในการสื่อสาร การเรียนรู้ การเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อการสร้างความเป็นเอกภาพของชาติและความจรรโลงใจ เพื่อเกิดประโยชน์แก่ตนเอง ชุมชนสังคมและประเทศชาติ

## 1.2 ธรรมชาติของภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริงการอ่าน การอ่านออกเสียง คำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไป ปรับใช้ในชีวิตประจำวัน การเขียนการเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำและรูปแบบต่างๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ย่อความ รายงานชนิดต่างๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์ การฟัง การดู และการพูดการฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นทางการเป็นผล การพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ หลักการใช้ภาษาไทยธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกลึกซึ้ง ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

## 1.3 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่เป็นองค์ประกอบกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ประกอบด้วย

### สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหา

### สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

### สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และ ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

### สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

### สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

## 1.4 วิสัยทัศน์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือของคนในชาติเพื่อการสื่อสารทำความเข้าใจกันและใช้ภาษาในการประกอบกิจการงานทั้งส่วนครอบครัว กิจกรรมทางสังคมและประเทศชาติ เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การบันทึกเรื่องราวจากอดีตถึงปัจจุบัน และเป็นวัฒนธรรมของชาติ ดังนั้นการเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะอย่างถูกต้องเหมาะสมกับการสื่อสาร เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ แสวงหาความชื่นชม ซาบซึ้งและภูมิใจในภาษาไทย โดยเฉพาะคุณค่าของวรรณคดีและภูมิปัญญาทางภาษาของบรรพบุรุษที่ได้สร้างสรรค์ไว้อันเป็นส่วนเสริมความงดงามในชีวิต

การเรียนรู้ภาษาไทยย่อมเกี่ยวกับความคิดของมนุษย์เพราะภาษาเป็นสื่อของความคิด การเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ คิดวิพากษ์วิจารณ์ คิดตัดสินใจแก้ปัญหา และวินิจฉัยอย่างมีเหตุผล พร้อมกับการใช้ภาษาอย่างมีเหตุผล ใช้ในทางสร้างสรรค์และใช้ภาษาอย่างสละสลวยงดงาม ย่อมสร้างเสริมบุคลิกภาพของผู้ใช้ภาษาให้เกิดความน่าเชื่อถือ ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการ

สื่อสาร การอ่าน การฟัง และการดูเป็นทักษะของการรับรู้เรื่องราว ความรู้และประสบการณ์ ส่วนการพูดและการเขียนเป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์ การเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสารให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเลือกใช้คำ เรียบเรียง ความคิด ความรู้ และใช้ภาษาได้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ ได้ตรงตามความหมาย และถูกต้องตามกาลเทศะ บุคคล และมีประสิทธิภาพ ภาษาไทยมีส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ ได้แก่กฎเกณฑ์ทางภาษาซึ่งผู้ใช้ภาษาจะต้องรู้และใช้ภาษาให้ถูกต้อง นอกจากนั้นวรรณคดีและวรรณกรรมตลอดจนบทร้องเล่นของเด็ก เพลงกล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมซึ่งมีคุณค่า การเรียนภาษาไทยจึงต้องมีวรรณคดี วรรณกรรม ภูมิปัญญาทางภาษาที่ถ่ายทอดความรู้สึกรักนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีตและความภูมิใจในสิ่งที่บรรพบุรุษให้สั่งสม และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

### 1.5 คุณภาพผู้เรียน

กรมวิชาการ (2552 : 9-11) ได้กำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ว่า เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้เรียนต้องมีความรู้ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมดังนี้

อ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ข้อความ เรื่องสั้น ๆ และบทร้อยกรองง่าย ๆ ได้ถูกต้องคล่องแคล่ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความที่อ่าน ตั้งคำถามเชิงเหตุผล ลำดับเหตุการณ์ คาดคะเนเหตุการณ์ สรุปความรู้ข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน ปฏิบัติตามคำสั่ง คำอธิบาย จากเรื่องที่อ่านได้ เข้าใจความหมายของข้อมูลจากแผนภาพ แผนที่ และแผนภูมิ อ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ และมีมารยาทในการอ่าน

มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด เขียนบรรยาย บันทึกประจำวัน เขียนจดหมายลาครู เขียนเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ เขียนเรื่องตามจินตนาการ และมีมารยาทในการเขียนเล่ารายละเอียดและบอกสาระสำคัญ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม รวมทั้งพูดแสดงความคิดเห็นความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู พูดสื่อสารเล่าประสบการณ์และพูดแนะนำ หรือพูดเชิญชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม และมีมารยาทในการฟัง ดู และพูดสะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ ความแตกต่างของคำและพยางค์ หน้าที่ของคำ ในประโยค มีทักษะการใช้พจนานุกรมในการค้นหาความหมายของคำ แต่งประโยคง่าย ๆ แต่ง คำคล้องจอง แต่ง คำขวัญ และเลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ เข้าใจและสามารถสรุปข้อคิดที่ได้จากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

แสดงความคิดเห็นจากวรรณคดีที่อ่าน รู้จักเพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น ร้องบทร้องเล่นสำหรับเด็กในท้องถิ่น ท่องจำบทอาขยานและบทร้อยกรอง ที่มีคุณค่าตามความสนใจได้

## 2. การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทย

การพัฒนาการอ่านภาษาไทย ได้แบ่งประเด็นการศึกษา ดังนี้

### 2.1 ความหมายของการอ่าน

สนิท สัตโยภาส (2532 : 92) ให้ความหมายของการอ่าน คือ การมองดูตัวอักษรแล้วถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิดจากนั้นจึงนำความรู้ ความคิดหรือ สิ่งที่ได้จากการอ่านไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เมื่อถึงเวลาอันควร พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 : 1364) ได้ให้ความหมายของคำว่า “อ่าน” ไว้ดังนี้

“อ่าน (ก.) ว่าตามตัวหนังสือ ถ้าออกเสียงด้วย เรียกว่า อ่านออกเสียง ถ้าไม่ออกเสียงเรียกว่าอ่านในใจ สังเกตหรือพิจารณาเพื่อความเข้าใจ”

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 35) ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า คือความเข้าใจในสัญลักษณ์ เครื่องหมาย รูปภาพ ตัวอักษร คำและข้อความที่พิมพ์หรือเขียนขึ้นมา

ลินจง จันทรวราทิตย์ (2542 : 12) ได้ให้ความหมายของการอ่าน คือ กระบวนการค้นหาความหมายและความเข้าใจจากตัวอักษรและสัญลักษณ์อื่นๆ ที่ใช้แทนความคิดเพื่อเพิ่มประสบการณ์ของผู้อ่าน ความเข้าใจในการอ่านจะอยู่กับประสบการณ์เดิมของผู้อ่านด้วย

ศรียรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์ (2542 : 4) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านมิใช่แต่เพียงการอ่านออกเสียงเพียงอย่างเดียว การอ่านเป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิด และจากความคิดที่ได้จากการอ่านผสมผสานกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่เป็นเครื่องช่วยพิจารณาตัดสินใจ นำแนวความคิดที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ต่อไป

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 : 1364) ได้ให้ความหมายของคำว่า “อ่าน” ไว้ดังนี้

“อ่าน (ก.) ว่าตามตัวหนังสือ ถ้าออกเสียงด้วย เรียกว่า อ่านออกเสียง ถ้าไม่ออกเสียงเรียกว่าอ่านในใจ สังเกตหรือพิจารณาเพื่อความเข้าใจ”

มัทธนา พันธุ์ประสิทธิ์ (2543 : 24) กล่าวว่า การอ่าน คือ การตอบสนอง สัญลักษณ์ทางภาษา ซึ่งเป็นตัวแทนของภาษาพูด หัวใจของการอ่านอยู่ที่ความเข้าใจ ความหมาย

สุนันทา มั่นนเศรษฐวิทย์ (2545 : 2) ให้ความหมายของการอ่าน ลักษณะของ กระบวนการเป็นลำดับขั้นที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความ และเรื่องราวของสารที่ผู้อ่านสามารถบอกความหมายได้

สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์ (2551 : 29-88) ให้ความหมายของการอ่าน หมายถึงการ แปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิด และเกิดความเข้าใจเรื่องราวที่ อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิด เรื่องราวที่อ่านไปใช้ ประโยชน์ได้

จากความหมายของการอ่านข้างต้นสรุปได้ว่า การอ่าน เป็นกระบวนการแปล ความหมายจากตัวอักษร แล้วถ่ายทอดความหมายจากอักษรมาเป็นความคิดอย่างมีเหตุผลจน เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้องและนำไปใช้ประโยชน์ได้

## 2.2 จุดมุ่งหมายของการอ่าน

จุดมุ่งหมายของการอ่านย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละคน เพราะการอ่าน ครั้งหนึ่ง ๆ นั้น อาจมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังนี้ สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (หนึ่งนิรมิต วรรณมัย, 2547 : 19 ; อ้างถึงใน สุพรรณณี วราทร, 2528 : 48) ทรงมีพระราชดำรัสถึงความสำคัญของ “การอ่าน” ไว้ดังนี้ ข้าพเจ้า เห็น ว่าการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอันเป็นประโยชน์แก่ตนและ สังคม ในเชิงวิชาการการอ่านมิใช่เพียงเป็นการรับสารเท่านั้นแต่เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้อง กับความคิดและภูมิปัญญาอันซับซ้อน ดังนั้น การอ่านจึงเป็นศาสตร์เพื่อนำผลการศึกษาวิจัย ไปปฏิบัติใช้ให้เกิดประโยชน์กับการพัฒนาบุคลากรในระดับการศึกษา และสาขาอาชีพต่าง ๆ

กรมวิชาการ (2536 : 54-55) ได้ระบุถึงจุดประสงค์ของการอ่านไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. ให้อ่านได้ คือ มีพัฒนาการและทักษะการอ่าน ทั้งอ่านในใจและอ่าน ออกเสียงรู้จักวาดสายตา มีอัตราความเร็วในการอ่านที่เหมาะสม มีทักษะในการอ่านสูงขึ้นเรื่อย ๆ มีความสามารถในการเข้าใจเรื่อง แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่อ่าน
2. เป็นเครื่องมือหาความรู้ คือ นำไปใช้เป็นประโยชน์ในการเรียนกลุ่ม ประสบการณ์อื่น ๆ และแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ

### 3. อ่านเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลินในอรรถรส

ศรัทธัน เจิงกลิ่นจันทร์ (2542 : 8) ได้กล่าวถึงความหมายในการอ่าน ดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้อย่างกว้างขวาง คนเราต้องการให้ความรู้ของตนเองออกงามขยายขอบเขตออกไปจากที่มีอยู่เดิม ต้องการรู้ในสิ่งที่เป็นปัญหาไม่เข้าใจ เพื่อให้เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจตนเอง เพื่อให้รู้ทันต่อความต้องการก้าวหน้าทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ความเป็นไปในโลกซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และในทางกลับบ้านกัน คนเราต้องการรู้สิ่งที่ได้เกิดขึ้นมาในอดีตเพื่อให้รู้และเข้าใจตนเอง ได้ดียิ่งขึ้น

2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด การอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้เขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือเสนอผลของการศึกษาค้นคว้าทดลอง ผลการวิจัยต่าง ๆ จะช่วยให้ความคิดเห็นของผู้อ่านกว้างขวางขึ้น

3. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน หรือเพื่อความบันเทิง อ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาไม่เป็นวิชาการนัก เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น วรรณคดีบางอย่างที่สามารถช่วยให้เกิดความเพลิดเพลิน กลายเครียดได้ ไม่เบื่อหน่าย

4. อ่านเพื่อความจริงใจ บางครั้งชีวิตของคนเราพบกับปัญหาและความไม่สมหวัง ทำให้เกิดความท้อแท้ ไม่มีกำลังใจ ไม่มีจุดหมายในชีวิต อยู่ไปวัน ๆ หากได้อ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับบุคคลที่ต้องฝ่าฝืนอุปสรรคจนประสบผลสำเร็จ ก็จะทำให้ผู้อ่านมีกำลังใจดีขึ้น สร้างความหวังครั้งใหม่ มองโลกในแง่ดีและเกิดการปรับปรุงตนเอง

5. อ่านเพื่อสนองความต้องการอื่น ๆ มนุษย์เรามีความต้องการตามธรรมชาติ ได้แก่ ต้องการความมั่นคงในชีวิต ต้องการยอมรับ ต้องการความมีหน้ามีตา ต้องการความสำเร็จในชีวิต แต่ในความเป็นจริงมนุษย์ไม่สามารถสมปรารถนาในทุกประการเสมอไป การอ่านจะช่วยชดเชยได้เพราะมีหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีเรื่องราว เนื้อหาที่ช่วยชดเชยในสิ่งที่เราขาดไปได้ เช่น หนังสือที่แนะนำแนวทางแก้ไขปัญหา เพื่อสร้างบุคลิกภาพ การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจทางความรู้วิธีการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น

ฉวีวรรณ อุทานันท์ (2542 : 2-25) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการอ่าน ดังนี้

1. อ่านเพื่ออยากรู้อยากเห็นและรู้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ (Information) อันเป็นความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์

2. อ่านเพื่อแก้ปัญหา

3. อ่านเพื่อความรู้อย่างกว้างขวางและการศึกษา

4. อ่านเพื่อค้นคว้าและวิจัย (Research)



5. อ่านเพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ
6. อ่านเพื่อรักษาสุขภาพ เป็นโรคต่าง ๆ ควรจะรักษาด้วยอย่างไร
7. อ่านเพื่อปรับปรุงงานอาชีพ
8. อ่านเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินเป็นการหาความสนุกสนานเพลิดเพลิน โดยไม่ต้องไปดูภาพยนตร์ ละคร โทรทัศน์ ฯลฯ
9. อ่านเพื่อแก้เหงาหรืออ่านเพื่อฆ่าเวลา
10. อ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การอ่านเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิตมนุษย์ ในการอ่านแต่ละครั้งจะมีความมุ่งหมายแตกต่างกันออกไป และการอ่านที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้อ่านจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านแต่ละครั้งไว้ด้วย

### 2.3 ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษา ผู้ที่อ่านได้เร็ว เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ตลอดจัดได้ว่าเป็นผู้มีความสามารถในการอ่านสูง ในเรื่องความสำคัญของการอ่านนั้น นักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านสรุปได้ ดังนี้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 2) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและช่วยสนองความอยากรู้อยากเห็นอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ได้ทุกเรื่อง ซึ่งมีอยู่ในทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท โดยเฉพาะความรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในโลกนี้

วรรณิ โสมประยวร (2537 : 120) ได้สรุปความสำคัญของการอ่าน ไว้ดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ ผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยทักษะการอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาการต่าง ๆ
2. ในชีวิตประจำวันโดยทั่วไป คนเราต้องอาศัยการอ่าน ติดต่อบรรณสาร เพื่อทำความเข้าใจกับบุคคลอื่นร่วมกับทักษะการฟัง การพูด และการเขียน ทั้งด้านภารกิจส่วนตัวและหน้าที่การงานต่าง ๆ ในสังคม
3. การอ่านช่วยให้บุคคลสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากสิ่งที่อ่านไปปรับปรุงและพัฒนาอาชีพหรือธุรกิจการงานที่กระทำอยู่ให้เจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จ
4. การอ่านสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ช่วยให้นั่งคงปลอดภัย ช่วยให้ได้รับประสบการณ์ใหม่

5. การอ่านทั้งหลายจะส่งเสริมให้บุคคลได้ขยายความรู้ประสบการณ์เพิ่มขึ้นอย่างลึกซึ้งและกว้างขวางทำให้เป็นผู้รอบรู้ เกิดความมั่นใจในการปราศรัย การบรรยายหรือการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ นับเป็นการเพิ่มบุคลิกภาพและความน่าเชื่อถือ

6. การอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์หลายชนิด นับว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการที่น่าสนใจมาก เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร นวนิยาย การณดูน ฯลฯ ช่วยให้บุคคลรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนาน

7. การอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีต เช่น ศิลาจารึก ประวัติศาสตร์ เอกสารสำคัญวรรณคดีจะช่วยให้ผู้นุชนอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมไทยเอาไว้และสามารถพัฒนาให้เจริญรุ่งเรือง

กรมวิชาการ (2546 ก : 188) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาหาความรู้และพัฒนาชีวิต ซึ่งนอกจากนี้จะทำให้เกิดความรู้แล้วยังก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์ได้ แนวคิดในการดำเนินชีวิต การอ่านเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับและเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เรื่องต่าง ๆ

จากแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญในการอ่าน สรุปได้ว่าการอ่านนอกจากจะเป็นทักษะสำคัญในการแสวงหาความรู้แล้ว การอ่านยังมีความสำคัญในแง่อื่น ๆ อีกมากมาย เช่น เป็นพื้นฐานในการเรียนวิชาอื่น ๆ เป็นเครื่องช่วยให้เกิดความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ก่อให้เกิดความรู้ ความเพลิดเพลินและมีประสบการณ์กว้างขวาง เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม เป็นต้น

#### 2.4 กระบวนการการอ่าน

กระบวนการการอ่าน เป็นการรับสารและส่งสารอย่างมีระบบ โดยมีความคิดเป็นแกนกลางและมีเป้าหมายในการอ่าน

จวีวรรณ อุหาภินันท์ (2542 : 21-22) กล่าวถึงกระบวนการการอ่าน สรุปได้ดังนี้

1. การประมวลความระดับจุลภาค (Micro Process) ผู้อ่านไม่ควรอ่านทีละคำควรอ่านแบบกวาดสายตาไปอย่างรวดเร็วทีละกลุ่มคำ ผู้อ่านไม่ต้องอ่านทุกคำ ควรอ่านเฉพาะคำที่สำคัญเป็นการฝึกการกวาดสายตาให้มากขึ้น ๆ และเข้าใจบทอ่านไปด้วยอย่างรวดเร็ว

2. การประมวลผลความโดยการบูรณาการ (Integrative Process) ผู้อ่านต้องพยายามเข้าใจโครงสร้างของประโยคและคำเชื่อม เข้าใจสรรพนามอ้างอิง เข้าใจประโยคที่มีส่วนละไว้ และสามารถอนุมานส่วนสำคัญที่ขาดหายไปได้

3. การประมวลผลความระดับมหภาค (Elaborative Process) ผู้อ่านต้องพยายามเข้าใจโครงสร้างของรูปแบบการเขียนและเนื้อหา ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านจะทำให้เรื่องราวที่อ่านได้รวดเร็วขึ้น ผู้อ่านต้องฝึกทักษะการสรุปย่อ ฝึกการลำดับความสำคัญของข้อมูลรู้จักสรุปประเด็นหลัก (Main Ideas)

4. การประมวลผลความโดยความคิดลึกซึ้ง (Elaborative Process) ผู้อ่านรู้จักฝึกการใช้ความคิดลึกซึ้ง การเดาความหมายโดยอาศัยบริบท (Context Clue) การคาดการณ์เดาหรือทายเหตุการณ์ล่วงหน้าว่าการอ่านนั้นจะกล่าวถึงอะไร ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมที่มีอยู่เข้าใจได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

5. การประมวลผลความด้านอภิปรินาน (Meta Cognitive Process) ผู้อ่านจะตรวจสอบความเข้าใจของตนเองอยู่ตลอดเวลา และใช้กลยุทธ์ในการประมวลผลความทั้ง 5 ระดับ กลับไปกลับมา ผู้อ่านเก่งสามารถปรับกลวิธีการอ่านเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลินจง จันทรวราทิตย์ (2542 : 26) ได้กล่าวถึงกระบวนการการอ่านไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรู้จักคำ หมายถึง ผู้อ่านต้องรู้จักคำที่ปรากฏนั้นดีพอที่จะเข้าใจความหมายได้เมื่ออ่าน นั่นคือผู้อ่านต้องจำศัพท์ได้ สามารถถ่ายทอดเสียงได้ รวมทั้งสามารถถ่ายทอดความหมายของคำต่าง ๆ นั้นได้ด้วย

2. เข้าใจความหมายของคำ วลี และประโยค คือ เมื่อเห็นคำต่าง ๆ ซึ่งประกอบเป็นข้อความแล้วเข้าใจความหมายไปตามลำดับขั้นตอนนี้ผู้อ่านต้องใช้ประสบการณ์เดิมของตนมาช่วยตีความหมายของคำนั้น ๆ รวมทั้งผู้อ่านยังต้องเข้าใจจุดประสงค์ของผู้เขียนด้วย

3. มีปฏิกิริยาต่อข้อความที่อ่าน คือ การอ่านไปและคิดไปว่าผู้เขียนหมายถึงอะไร การอ่านขั้นนี้ต้องอ่านโดยใช้ทั้งสติปัญญาและความรู้สึก สามารถประเมินข้อความที่อ่านได้ว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธ โดยอาศัยประสบการณ์เดิมของตนมาช่วยพิจารณา

4. บุรณาการ ชั้นนี้ผู้อ่านต้องนำความหลากหลายจากข้อความที่อ่านไปสร้างความคิดใหม่ได้ โดยจะเกิดการรู้จริงซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านเปลี่ยนความคิดจากเรื่องหนึ่ง ไปเลย หรืออาจเกิดความสนใจใหม่ ๆ ขึ้นมาและศึกษาค้นคว้าโดยละเอียดต่อไป

กล่าวโดยสรุปกระบวนการการอ่าน เป็นวิธีการหรือขั้นตอนในการอ่าน ซึ่งมีหลายรูปแบบผู้อ่านสามารถเลือกใช้วิธีหนึ่งแล้วแต่ความเหมาะสมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการอ่านและประเภทของการอ่านและสื่อที่อ่านด้วย

## 2.5 การสอนทักษะการอ่านภาษาไทย

การอ่านเป็นเครื่องมือที่จะเสาะความรู้แปลกใหม่ได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นการลงทุนที่น้อยแต่ได้ผลคุ้มค่า ความรู้ที่ได้จากการอ่านสามารถนำไปใช้ในการพูดและการเขียนได้อีก นักการศึกษากล่าวถึงแนวทางการสอนทักษะการอ่านภาษาไทยไว้ ดังนี้

บอนด์ และบอนด์ (Bond and Bond, 1970 : 65-80 ; อ้างถึงใน สารคาม รัชโพธิ์, 2553 : 24-25) ได้เสนอหลักในการสอนอ่านที่น่าสนใจ ซึ่งอาจช่วยให้นักเรียนมีลักษณะนิสัย และทัศนคติที่ดีต่อการอ่านไว้หลายประการ ดังนี้

1. ควรสนใจเอาใจใส่ให้นักเรียนที่เริ่มฝึกการอ่านเบื้องต้นและช่วยให้เขาประสบความสำเร็จในการเรียนขั้นต้นให้มากที่สุด
2. ควรจัดกิจกรรมการอ่านที่เร้าความสนใจของนักเรียนอยู่เสมอ
3. ควรปรับวิธีสอนให้เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน
4. วิธีการสอนอ่านควรเป็นไปตามลำดับขั้น คือ เป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่จากประสบการณ์ที่ได้รับ
5. ควรมีการบันทึกพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนไว้ตลอดระยะเวลาที่สอน เพื่อจะได้ทราบว่า การเรียนที่ผ่านมามีบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่
6. ควรบอกจุดประสงค์ในการอ่านให้นักเรียนทราบทุกครั้ง
7. กิจกรรมการอ่านควรจะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้มากที่สุด
8. กิจกรรมการอ่านควรจัดให้นักเรียนมีโอกาสอภิปรายร่วมกันและค้นคว้าเป็นรายบุคคล
9. มีวิธีการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน
10. มีวิธีการสอนอ่านที่มีประสิทธิภาพ
11. มีสื่อการสอนหลายแบบและเพียงพอกับความต้องการของนักเรียน

12. มีการรายงานผลความก้าวหน้าด้านการอ่านของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ

สายสุนีย์ สุกุลแก้ว (2535 : 249) ได้ประมวลแนวคิดในการสอนอ่านที่เรียกว่า การสอนแบบตรงว่ามีขั้นตอน คือ

1. การแนะนำ ครูแนะนำความสำคัญของทักษะการอ่านเพื่อช่วยให้นักเรียนอ่านเนื้อหาบทเรียนได้เข้าใจยิ่งขึ้น และเป็นนักอ่านที่ดีต่อไป
2. การให้ตัวอย่างประกอบ ครูสาธิตการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญของบทเรียน
3. การเสนอเนื้อหาบทเรียนแบบตรง ครูสาธิตการอ่านแล้วให้นักเรียนอ่านบทเรียนทีละตอน เพื่อเก็บใจความสำคัญหรือตอบคำถามของครูได้
4. การให้ทำแบบฝึกหัดควบคุม ครูให้นักเรียนทดลองใช้ทักษะที่เรียนจากครูเน้นให้นักเรียนแก้ปัญหาการอ่าน โดยใช้ทักษะที่เพิ่งเรียนมา ครูดูแล้วนักเรียนใช้ทักษะถูกต้องหรือไม่
5. การทำแบบฝึกหัดอิสระ ครูเสนอปัญหาที่ไม่เคยสอนมาก่อนให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาเองอย่างอิสระ โดยใช้ทักษะที่เรียนมาแล้ว

วัชร บุรณสิงห์ และนิมิต ศตวุฒิ (2542 : 43-45) สรุปกลวิธีในการสอนอ่านเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้

1. ก่อนอ่านข้อความใด ๆ ผู้อ่านควรทำนายข้อความที่อ่านล่วงหน้าจากหัวข้อเรื่องหัวข้อย่อย โดยใช้ความรู้ของตนเองที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ผู้อ่านสามารถเดาเนื้อเรื่องได้จากรูปภาพ ตาราง แผนภูมิ ซึ่งสามารถเสนอแนะเนื้อหาของเรื่องที่จะอ่านได้
2. ผู้อ่านควรมีจุดประสงค์ในการอ่าน เช่น อ่านเพื่อค้นหาข้อมูลบางอย่าง โดยใช้เทคนิคการอ่านอย่างคร่าว ๆ (Scanning) กวาดสายตาอ่านข้อความอย่างรวดเร็ว เพื่อหาข้อความที่ต้องการ ทั้งนี้ ผู้เขียนอาจตั้งคำถามหรือปัญหาให้ผู้อ่านตอบก่อนที่จะอ่านข้อความนั้น ๆ เพื่อให้ผู้อ่านมีวัตถุประสงค์ในการอ่าน
3. การตีความหมายของคำศัพท์จากข้อความในบริบท โดยอนุมาน (Infer) ความหมายของคำศัพท์ได้จากคำที่ความหมายคล้ายกัน คำที่ความหมายตรงกันข้าม โครงสร้างของคำและประสบการณ์
4. ผู้อ่านควรทราบความสัมพันธ์ของประโยคต่าง ๆ และโครงสร้างของย่อหน้าที่อ่านโดยใช้ความรู้เกี่ยวกับศัพท์ไวยากรณ์และคำที่ใช้เชื่อมประโยค เช่น สามารถเขียน

โครงสร้างของย่อหน้าซึ่งประกอบด้วยใจความสำคัญ (Main Idea) และข้อความสนับสนุน (Supporting Detail) ได้ สามารถบอกถึงหน้าที่ของภาษาว่าข้อความนั้น ๆ มีจุดมุ่งหมายที่จะให้คำจำกัดความ บรรยายให้ตัวอย่างหรือให้เหตุผล เป็นต้น

5. การสร้างแบบฝึกหัดการอ่านตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารที่แปลกใหม่ และช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจข้อความที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น คือ ถ่ายโอนข้อมูลที่อ่านในรูปแบบต่าง ๆ (Transfer of Information)

5.1 การถ่ายโอนข้อมูลจากข้อความที่อ่านมาเป็นแผนผัง ตาราง รูปภาพ แผนที่ และแผนภูมิ

5.2 การถ่ายโอนข้อความจากแผนผัง ตาราง แผนที่ แผนภูมิ และรูปภาพเป็นข้อความ

5.3 การย่อข้อความที่อ่านในรูปแบบของตารางหรือย่อหน้าสั้น

5.4 การอ่านเพื่อแก้ปัญหาโดยใช้หลัก Jigsaw Reading คือ ผู้อ่านพยายามนำเนื้อหาข้อมูลมาปะติดปะต่อกัน เพื่อแก้ปัญหาบางอย่าง

จากแนวคิดในการสอนทักษะการอ่านดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า วิธีการอ่านมีหลายวิธีผู้สอนอาจเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีที่เหมาะสมกับผู้เรียนความรู้ในเรื่องวิธีสอนความสามารถในการเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมและความจริงใจที่ผู้สอนมีต่อผู้เรียน

## 2.6 ระดับความเข้าใจในการอ่าน

ระดับความเข้าใจในการอ่านของแต่ละคนไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา วุฒิภาวะ การฝึกฝนและประสบการณ์ นักการศึกษาได้กล่าวระดับการอ่าน ไว้ดังนี้ จีวีวอร์ธ กูทากินันท์ (2542 : 16-17) กล่าวถึงระดับการอ่านไว้ 2 ระดับ ดังนี้

1. ระดับอ่านนอกหรืออ่านได้ คือ อ่านตามผสมสระ พยัญชนะได้ เป็นการอ่านตามตัวอักษรละตัวสะกดการันต์เท่านั้น แต่อาจจะออกเสียงไม่ถูกต้องหรืออาจจะไม่เข้าใจข้อความที่อ่านถึงแม้จะเข้าใจก็เข้าใจไม่ดีพอ หรืออาจจะเข้าใจผิดก่อให้เกิดความเสียหายกับตัวผู้อ่านเองได้ เช่น การอ่านเพื่อการทำสัญญาต่าง ๆ ตามกฎหมายตลอดจนการหลงเชื่อคำ

โฆษณาต่าง ๆ ที่อ่านพบตามป้ายโฆษณาในหนังสือพิมพ์ วารสารและในหนังสือและการอ่านออกแล้วไม่เข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านสรุปหรือจับใจความสำคัญไม่ได้และแสดงความคิดเห็นไม่ได้

2. ระดับอ่านเป็น คือ การอ่านในระดับสูงขึ้นไป เป็นการอ่านที่สามารถเข้าใจข้อความหรือเนื้อเรื่องแล้วสรุปได้ ย่อได้ ตอบคำถามได้ วิเคราะห์ได้ จับใจความสำคัญ ได้ตีความได้และนำไปใช้ประโยชน์ได้ ช่วยทำให้ผู้อ่านมีชีวิตรอยู่ในสังคมอย่างมีความหมาย

มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันสำหรับคนที่อ่านต้องฝึกฝนปรับปรุงการอ่านให้มีคุณภาพมากขึ้น พัฒนาไปสู่การอ่านเป็นหรือมีประสิทธิภาพในการอ่าน ซึ่งมีประโยชน์ในการดำเนินชีวิตอย่าง มีคุณภาพโดยการใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาการศึกษาและ พัฒนาอาชีพ

ลินจง จันทรวราทิตย์ (2542 : 49) กล่าวระดับความเข้าใจสามารถแบ่งได้ 4 ระดับ ดังนี้

1. อ่านออก เป็นการแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็นคำพูดโดยการผสมเสียงเพื่อใช้ในการออกเสียงให้ตรงกับคำพูด เป็นการอ่านมุ่งสะกดตัว ผสมคำ อ่านเป็นคำ ๆ ไปไม่สามารถสื่อความหมายโดยการฟังได้ทันที
2. อ่านได้ เป็นการใช้ความสามารถในการผสมผสานตัวอักษร ออกเสียงเป็นคำหรือประโยค ทำให้เข้าใจความหมายในการสื่อความโดยการอ่านรู้เรื่องที่อ่านหรือฟังผู้อื่น อ่านแล้วรู้เรื่องได้
3. อ่านเป็น เป็นการสื่อความหมายที่ถ่ายทอดความคิด ความรู้ จากผู้เขียนถึงผู้อ่าน ผู้อ่านย่อมเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนและสามารถประเมินผลของสิ่งที่อ่านได้ว่าดีหรือไม่ดี อย่างไร
4. อ่านเป็นและนำข้อคิดสารประโยชน์จากการอ่านไปพัฒนาแนวความคิด และแนวปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม โดยที่ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถหลาย ๆ ด้าน ใช้สติปัญญาและประสบการณ์เดิมในการแปลความ ออความให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ดี การอ่านในระดับนี้ต้องดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการ อาจต้องใช้การอ่านจากข้อ 3 มาช่วย

การอ่านในทุกระดับต่างก็มีความสำคัญและควรมีการพัฒนาทักษะการอ่านให้มี ประสิทธิภาพ โดยการหมั่นฝึกฝนและอ่านให้ความเคยชินจนเกิดนิสัยรักการอ่าน

### 3. หนังสือส่งเสริมการอ่าน

#### 3.1 ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

นักวิชาการและนักศึกษา ให้ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ดังนี้  
 บันลือ พฤษะวัน (2536 : 37) หนังสือส่งเสริมการอ่าน เป็นหนังสืออ่าน ประกอบที่มุ่งให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสใช้คำจากที่เรียนมา มาใช้ในรูปแบบที่แปลกแตกต่างไปจาก

รูปเดิม ซึ่งรวมทั้งหนังสือที่มุ่งปูพื้นฐานความพร้อมในการอ่านของเด็กแรกเรียนด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คล้ายคลึงกับการทบทวนการอ่านอีกรูปแบบหนึ่งนั่นเอง

ถวัลย์ มาศจรัส (2535 : 11) กล่าวว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือที่มุ่งให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งเป็นการเพิ่มทักษะการอ่านไปในตัว โดยมีเนื้อหาสาระที่ไม่ขัดต่อประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของสังคม เป็นหนังสือที่ให้ประโยชน์ในแง่ความรู้ ความคิด ปรัชญาและบันเทิง ซึ่งอาจจะเป็นหนังสือ สารคดี เรื่องสั้น นวนิยาย วรรณกรรม เยาวชน เป็นต้น

จินตนา ไบกาชุยี (2537 : 19-20) กล่าวว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือที่จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เน้นไปในทางส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่าน และมีนิสัยรักการอ่านยิ่งขึ้น อาจเป็นหนังสือสารคดี นิยาย นิทาน ฯลฯ ที่มีลักษณะไม่ขัดต่อ วัฒนธรรม ประเพณี และศีลธรรมอันดีงาม ให้ความรู้ ความคิด มีคติ มีสาระ และมีประโยชน์

วีระ ดันตระกูล และคณะ (2533 : 38) กล่าวว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือที่มีเนื้อหาไม่หลายประเด็น เน้นที่ความสนุกสนาน มุ่งส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่าน ปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็ก ตลอดจนการสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นแก่เด็ก

สำลี รักสุทธี (2544 : 58) ได้ให้ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือที่มุ่งเน้นให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านซึ่งเป็นการเพิ่มทักษะไปในตัว โดยมีเนื้อหาสาระที่ไม่ขัดต่อประเพณี วัฒนธรรมและศีลธรรมอันดีงามของสังคม เป็นหนังสือที่ให้ประโยชน์ในแง่ความรู้ ความคิด ปรัชญาและบันเทิง

ถวัลย์ มาศจรัส ประเทิน มหาจันทร์ (2551 : 42) กล่าวว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน หมายถึงหนังสือที่มีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านและมีนิสัยรักการอ่านยิ่งขึ้นอาจเป็นหนังสือประเภทสารคดี นวนิยาย นิทาน ฯลฯ

จากความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่านสรุปได้ว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระนอกเหนือจากหนังสือเรียนมุ่งเน้นให้ความรู้ ความบันเทิงกับเด็ก โดยไม่ขัดต่อศีลธรรม ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม ให้ปรัชญา แนวคิด สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

### 3.2 ความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

หนังสือส่งเสริมการอ่านเป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดทำเพื่อเป็นความรู้ เสริมประสบการณ์แก่นักเรียน



จินตนา ไบกาซูยี (2534 : 27 – 29) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่านดังนี้

1. ช่วยให้เด็กได้รับความบันเทิง สนุกสนานเพลิดเพลิน สนองความต้องการของเด็ก
2. ช่วยสร้างความคิดคำนึงและความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็ก
3. ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาของเด็กให้เจริญตามวัย
4. ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ และแบบอย่างอันพึงปรารถนาให้บังเกิดแก่เด็ก
5. ช่วยให้เด็กรู้จักอ่านหนังสือ อ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือเก่ง เกิดนิสัยรักการอ่าน ดำรงคงอยู่ตลอดไป ซึ่งเป็นประโยชน์แก่เด็กในอนาคต ในแง่ที่รู้จักใช้ การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้

6. ช่วยทดแทนความรู้ของเด็กที่ขาดหายไป
7. ช่วยให้เด็กอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับวัยเด็ก

นางนิตยา สามหมื่นคำ (2551 : 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่านเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้และการพัฒนาสติปัญญาของคนในสังคมการอ่านทำให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญา ความรู้ความสามารถ พฤติกรรม และค่านิยมต่างๆรวมทั้งช่วยในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต พัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดของชีวิตการอ่านจึงมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์อย่างยิ่ง

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2543 : 19) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือสำหรับเด็ก ไว้ว่าหนังสือเป็นสื่อช่วยพัฒนาความคิดของเด็กให้กว้างขวาง ฉลาด รอบรู้เสริมสร้างจินตนาการ ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์หนังสือจะเป็นอุปกรณ์การเรียนรู้ที่ดีที่สุดทั้งในและนอกห้องเรียนและทั้งนี้เมื่อเวลาที่เด็กจบการศึกษาออกไปแล้วการอ่านหนังสือนั้นนอกจากจะเพิ่มพูนประสิทธิภาพความรู้ความสามารถทางสติปัญญาให้กับเด็กแล้วยังทำให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เป็นเครื่องช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินด้วย

สรุปได้ว่าจากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านมีความสำคัญสำหรับเด็กมาก เพราะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ฝึกการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง พัฒนาการใช้ภาษาของเด็ก ฝึกให้เด็กเลือกอ่านหนังสือตามความสนใจ และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อีกด้วย

### 3.3 ประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

การแบ่งประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่าน (หนังสือเด็ก) นั้น มีนักวิชาการหลายท่าน ได้แบ่งไว้หลายลักษณะ ได้แก่ แบ่งโดยยี่ห้อเขียนเป็นหลัก แบ่งโดยยี่ห้อรูปแบบของหนังสือเป็นหลัก แบ่งโดยยี่ห้อเด็กเป็นหลัก

วินัย รอดจ่าย (2534 : 9) ประเภทหนังสือส่งเสริมการอ่าน มี 3 ประเภท คือ

1. ประเภทบันเทิงคดี คือ หนังสือที่แต่งขึ้นเพื่อให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็ก เขียนได้ทั้งร้อยแก้ว และร้อยกรอง แบ่งออกได้ดังนี้ นิทาน นวนิยาย เรื่องสั้น การ์ตูน

2. ประเภทสารคดี คือ หนังสือที่ให้ความรู้แก่เด็ก แบ่งออกได้ ดังนี้ สารคดีทั่วไป สารคดีประวัติศาสตร์คดีท่องเที่ยว

3. ประเภทร้อยกรอง คือ หนังสือประเภทบันเทิงคดีอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน แบ่งออกได้ ดังนี้ ร้อยกรองสำหรับเด็ก เพลงกล่อมเด็ก เพลงปลอบเด็ก ร้อยกรองสำหรับเด็กผู้ชาย เพลงประกอบการเล่นของเด็กปริศนาคำทาย บทกลอน สอนใจวัยรุ่น

4. ประเภทหนังสือส่งเสริมการอ่าน อาจแยกประเภทตามลักษณะการเขียนได้ดังนี้

4.1 รูปแบบอธิบาย สามารถจำแนกแยกย่อยออกไปได้หลายรูปแบบ เช่น

4.1.1 การเขียนให้ความหมาย

4.1.2 การเขียนบอกเหตุผล

4.1.3 การเขียนอธิบาย

4.1.4 การเขียนเปรียบเทียบ

4.1.5 การเขียนแสดงกระบวนการ

4.1.6 การเขียนเสนอปัญหาและแก้ปัญหา

4.1.7 การเขียนวิเคราะห์

4.1.8 การเขียนตามเกณฑ์หรือประเภท

4.2 รูปแบบพรรณนา

4.3 รูปแบบบรรยาย

4.4 รูปแบบนวนิยายหรือนิทาน

4.5 รูปแบบคำประพันธ์

ศุภชัย หาญชัย (2553 : 23)ประเภทหนังสือส่งเสริมสำหรับเด็กกว่า มี 2 ประเภท

1. หนังสือเรียนหรือแบบเรียนหมายถึงหนังสือที่กระทรวง ศึกษาธิการ กำหนดให้ใช้สำหรับการเรียนมีสาระตรงตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรอย่างถูกต้องอาจมีลักษณะ เป็นหนังสือเล่มเดียวตามกลุ่มรายวิชาเป็นแผ่นหรือเป็นชุดคือมีหลายเล่มหลายชนิดอยู่ในชุด เดียวกันก็ได้และอาจมีแบบฝึกหัดประกอบด้วยเพื่อให้ผู้เรียน ได้ฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะและ แลกฉานในบทเรียนสำหรับรายวิชาที่เน้นทักษะการปฏิบัติมีชื่อเรียกต่างกันเช่นแบบเรียน หนังสือเรียนแบบสอนอ่านหนังสืออ่านและหนังสือประกอบการเรียนเป็นต้น

2. หนังสือเสริมประสบการณ์หมายถึงหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาต ให้ใช้ในโรงเรียนได้ผู้เรียนและผู้สอนใช้ประกอบการเรียนการสอนแต่มิใช่กำหนดเป็นหนังสือ เรียนหรือแบบเรียนเป็นหนังสือเพื่อการศึกษาความรู้ด้วยตนเองเพื่อความเพลิดเพลินซาบซึ้งใน คุณค่าภาษาเพื่อเสริมสร้างทักษะและนิสัยรักการอ่านหรือเพื่อให้เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจใน สิ่งที่เรียนตามหลักสูตรให้กว้างขวางขึ้นจำแนกออกเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาหนังสืออ่าน ประกอบหนังสืออ่านเพิ่มเติมหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ้างอิง

2.1 หนังสืออ่านนอกเวลาหมายถึงหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้ใช้ในการเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตรนอกเหนือจากหนังสือเรียนสำหรับให้ ผู้อ่านนอกเวลาเรียนโดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนตามหลักสูตร

2.2 หนังสืออ่านประกอบหมายถึงหนังสือที่ใช้เสริมหรือเพิ่มเติมประกอบ ในสาขาวิชาที่เรียนเพื่อมุ่งให้ผู้เรียน ได้มี โอกาสรู้จักและคุ้นเคยกับงานเขียนต่าง ๆ ได้แนวคิดที่ หลากหลายและทันสมัยก้าวหน้า

2.3 หนังสืออ่านเพิ่มเติมหมายถึงหนังสือที่มีสาระอ้างหลักสูตรเพื่อช่วยให้ การจัดการเรียนรู้เป็น ไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนอกจากนั้นยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถ ศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองตามความเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านเพื่อการ เรียนรู้แต่ละคน

2.4 หนังสือส่งเสริมการอ่านหมายถึงหนังสือที่จัดทำขึ้นมีจุดประสงค์เพื่อ ส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านและมีนิสัยรักการอ่านยิ่งขึ้นอาจเป็นหนังสือประเภท สารคดี นวนิยาย นิทาน ฯลฯ ที่ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีงามให้ความรู้มีคติและสาระประโยชน์

2.5 หนังสืออ้างอิงหมายถึงหนังสือที่ใช้ศึกษาค้นคว้าอ้างอิงเกี่ยวกับเนื้อหา การเรียนทางวิชาการที่บางเรื่องมีรายละเอียดไม่เพียงพอผู้เรียนก็จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเอง จากหนังสืออ้างอิงเช่นพจนานุกรมสารานุกรมวิทยานิพนธ์

กระทรวงศึกษาธิการ (ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก. 419/2522 : 55) ได้กำหนดประเภทของหนังสือที่ใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยจำแนกประเภทตามลักษณะของหนังสือดังนี้

1. หนังสือเรียน คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้ใช้สำหรับการเรียน มีสาระตรงตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรอย่างถูกต้อง อาจมีลักษณะเป็นเล่ม เป็นแผ่น หรือเป็นชุดก็ได้หนังสือเรียนอาจมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น แบบเรียน แบบสอนอ่าน หนังสืออ่าน หนังสือประกอบการเรียน

2. หนังสือเสริมประสบการณ์ คือ หนังสือที่กระทรวงอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน แต่มิให้เป็นหนังสือเรียน หนังสือประเภทนี้ โรงเรียนควรจัดหาไว้บริการครูและนักเรียนในโรงเรียน โดยคำนึงถึงประโยชน์ในแง่ของการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ความซาบซึ้งในคุณค่าทางภาษา การเสริมสร้างทักษะและนิสัยรักการอ่าน การเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ตามหลักสูตรให้กว้างขวางขึ้น สำหรับหนังสือเสริมประสบการณ์กระทรวงศึกษาธิการ จำแนกประเภทดังนี้ หนังสืออ่านนอกเวลา หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสืออุเทศ คือ หนังสือสำหรับใช้ค้นคว้าอ้างอิงเกี่ยวกับการเรียน การเรียนเรียง หนังสือประเภทนี้เป็นเชิงวิชาการหนังสือส่งเสริมการอ่าน

สรุปได้ว่า ประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่านส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่มุ่งเสนอความรู้ ความคิดรวบยอด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (Information Books) มักจะนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบอธิบายความหมายมากกว่ารูปแบบอื่น และโดยทั่วไปแล้วหนังสือเล่มหนึ่งมักจะเสนอเนื้อหามากกว่ารูปแบบเดียว

### 3.4 รูปแบบของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

ถวัลย์ มาศจรัส (2535 : 31) หนังสือโดยทั่วไป จะมีรูปแบบหรือรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า แต่หนังสือส่งเสริมการอ่านจะมีรูปแบบอยู่ 4 รูปแบบด้วยกัน ดังนี้

1. หนังสือ Dei-cut เป็นหนังสือที่ตัดเป็นรูปร่างต่าง ๆ เช่น วงกลม รูปดาว รูปรถ รูปตะกร้า เป็นต้น

2. หนังสือ Pop-up คือ หนังสือสามมิติ เมื่อเปิดหนังสือออกมาจะมีรูปต่าง ๆ ยื่นขยายออกมาจากหนังสือ เป็นภาพบ้านยื่นออกมา มีประตู หน้าต่างที่เปิดได้ เป็นภาพสัตว์ที่ลุกขึ้นนั่ง ยืน นอนได้ ในต่างประเทศที่มีการพิมพ์ก้าวหน้า หนังสือประเภทนี้มีเสียงประกอบด้วย

3. หนังสือ Up-right คือ หนังสือแนวตั้งปกติ
4. หนังสือ Oblong เป็นหนังสือแนวนอนทั่ว ๆ ไป

### 3.5 หลักการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน

หทัย ดันหยง (2529 : 108 – 159) ได้สรุปหลักการสร้างเรื่องสำหรับเด็กควรมียึดหลักดังนี้

1. หลักการสร้างสรรค์ประกอบไปด้วย
  - 1.1 การตั้งชื่อ ด้วยมีลีลาเร้าใจ สอดแทรกเนื้อหา ภาษาทันสมัย กะทัดรัด ใ้หม่นภาพทางจริยธรรม
  - 1.2 การสร้างเอกภาพ (Unity) ของเค้าโครงเรื่อง ฉากและการใช้ภาษามีจุดสุดยอดแห่งความคิดเป็นอันหนึ่งอันเดียว
  - 1.3 การสร้างสัมพันธภาพ (Coherence) คือ การผูกพันกันเป็นลูกโซ่ตลอดเรื่อง
  - 1.4 การสร้างสำรตภาพ (Emphasis) เน้นเพื่อให้เกิดความหนักแน่นชัดเจน
  - 1.5 การสร้างดุลยภาพ (Balancing) การปรับภาวะให้เกิดระดับพอดี ต่อความรู้สึกนึกถึงของผู้อ่าน
  - 1.6 การสร้างประดิษฐ์การ (Invention) คือการตกแต่งเรื่องให้สละสลวย สร้างความซาบซึ้ง เร้าใจให้เด็กอ่านหนังสือ
  - 1.7 การสร้างจรรยาบรรณ (Ethicality) เรื่องที่สร้างควมมีคุณธรรม จริยธรรม
2. การใช้ภาษาสำหรับเด็ก มีดังต่อไปนี้
  - 2.1 ใช้ภาษาพูดหรือสนทนา ซึ่งมีลักษณะเป็นธรรมชาติเน้นการใช้ลักษณะนามบุรุษที่หนึ่งเป็นส่วนมาก
  - 2.2 ใช้ภาษาตรง ๆ เข้าใจง่าย ไม่ต้องแปลความหมายอีกครั้ง
  - 2.3 ใช้ภาษาให้สอดคล้องกับภาพในหนังสือ
  - 2.4 ประโยคที่ใช้ควรเป็นประโยคสั้น ๆ ถ้อยคำกระชับแน่น
  - 2.5 ใช้ภาษาสุภาพ
  - 2.6 ใช้คำทันสมัย ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

3. การจัดภาพในหนังสือสำหรับเด็ก เด็กโตขนาดอายุ 6 – 12 ขวบ ควรใช้ภาพขนาดครึ่งหน้า อาจจะเป็นภาพเหมือนหรือภาพการ์ตูนก็ได้ ส่วนสีนั้นทั้งในเด็กเล็กและเด็กโต ชอบประเภทแม่สีดูฉูดฉาดตา โดยเน้นสีแดง เหลือง น้ำเงิน และเขียว

4. การใช้ขนาดตัวอักษร เด็กโตใช้ขนาดตัวอักษร 24 พอยท์ (3 มม.)

5. การจัดหน้าควรคำนึงถึงดุลยภาพ คือ การสร้างความรู้สึกรู้สึกที่สมดุลของเด็ก ผู้อ่านหนังสือแกนกลางของเนื้อหาของซ้ายและขวา ภายในหนังสือมีความกลมกลืนอย่างสนิท แนบแน่น ไม่ขัดความรู้สึก มีจุดเด่น เร้าอารมณ์

หลักการเขียนหนังสือสำหรับเด็กกำหนดไว้ดังนี้ (ณรงค์ ทองปาน, 2526 : 76 – 80)

### 1. การเขียนหนังสือสำหรับเด็กเล็ก

#### 1.1 ความมุ่งหมายในการเขียน

1.1.1 เพื่อเตรียมความพร้อมของเด็ก เช่น การเรียนภาษา เรียนเลข สังคมศึกษา ธรรมชาติศึกษา เป็นต้น

1.1.2 เพื่อให้เด็กได้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน

1.1.3 เพื่อให้เด็กได้หัดแปลความหมายของรูปภาพต่าง ๆ

#### 1.2 หลักการเขียน

1.2.1 ขนาดของหนังสือ เด็กในวัยนี้กลัมนเนื้อที่มือและนิ้วยังไม่แข็งแรงพอที่จะจับสิ่งของเล็ก ๆ ได้ถนัด ดังนั้น ขนาดของหนังสือต้องมีขนาดพอสมควร คือ  $10 \times 7$  นิ้ว หรือ  $12 \times 8$  นิ้ว แต่ไม่ควรมีน้ำหนักมากนัก

1.2.2 ขนาดของตัวหนังสือ กลัมนเนื้อที่ตาของเด็กยังไม่เจริญพอที่จะกลอกนัยน์ตาหรือจับจ้องอักษรเล็ก ๆ ดังนั้น ตัวอักษรควรมีขนาดโต วางช่องไฟให้ห่างพอสมควร หรือเขียนเป็นคำ ๆ มีความชัดเจน เขียนด้วยหมึกสีดำ หรือสีน้ำเงินขนาดโต  $1/3$  นิ้ว ถึง 1 นิ้ว หน้าหนึ่ง ๆ ไม่ควรเกิน 10 คำ

1.2.3 ขนาดของภาพ มีภาพประกอบ 3 – 4 นิ้ว สีสด สะอาดตา ภาพและสีไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริง แต่ต้องเป็นภาพที่เด่นชัด ถ้าเป็นหนังสือภาพล้วน ๆ ก็เป็นภาพแสดงความหมายที่เด็กสามารถตีความได้ง่าย

1.2.4 ความหนาของหนังสือ ไม่ควรเกิน 14 หน้า เพราะเด็กในวัยนี้มีช่วงความสนใจไม่มากนัก

1.2.5 กระดาษที่เขียน ควรเป็นกระดาษที่หนาและเหนียวพอสมควร เพื่อไม่ให้ฉีกขาดง่าย ปกหนังสือควรเป็นกระดาษแข็งหรือกระดาษผนึกกับผ้า

1.2.6 คำที่ใช้ เหมาะกับระดับความรู้และความเข้าใจของเด็ก อาจใช้คำจากบัญชีพื้นฐานของกรมวิชาการก็ได้ ตัวหนังสือควรมีน้อย ให้มีภาพมาก ๆ และพยายามให้เด็กแปลความหมายจากภาพ

1.2.7 เรื่องที่เขียน เขียนเรื่องสั้น ๆ เกี่ยวกับเรื่องสัตว์ต่าง ๆ และควรเป็นสัตว์ที่แวดล้อมตัวเด็ก เช่น ลูกไก่ ลูกเป็ด เป็นต้น

## 2. การเขียนตัวหนังสือสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3

### 2.1 ความมุ่งหมายในการเขียน

2.1.1 เพื่อให้เด็กได้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน

2.1.2 เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

2.1.3 เพื่อปลูกฝังทัศนคติ แนวคิดริเริ่ม และก่านิยมที่ดี ของสังคม

ให้แก่เด็ก

### 2.2 หลักการเขียน มีดังนี้

2.2.1 ขนาดของหนังสือ เด็กจะเจริญเติบโตขึ้นพอสมควร กล้ามเนื้อที่มือและนิ้วยังแข็งแรงพอที่จะจับหนังสือเล่มเล็ก ๆ พอที่จะไม่หนักมือขนาดของหนังสือต้องเล็กลงได้ แต่ไม่ควรเล็กกว่า  $7 \times 15$  นิ้ว

2.2.2 ขนาดของตัวหนังสือเล็กกว่าของเด็กเล็กประมาณ 14 นิ้ว เพราะกลุ่มนเนื้อที่ตาของเด็กสามารถกลับกลอกและเพ่งอักษรได้แล้ว ในหน้าหนึ่งควรมีอักษรไม่เกิน 4 บรรทัด

2.2.3 ขนาดของภาพ มีขนาดเท่ากับของเด็กเล็ก สีสวยสด แต่ควรเป็นสีตามธรรมชาติ

2.2.4 ความหนาของหนังสือ ความสนใจในการอ่านของเด็กมีมากขึ้น ดังนั้นหนังสือมีความหนาขึ้นได้ แต่ไม่ควรเกิน 31 หน้า

2.2.5 กระดาษที่เขียน ควรเป็นกระดาษที่เหนียว เพื่อให้ความทนทานปกควรเป็นกระดาษแข็ง

2.2.6 คำที่ใช้ ควรอยู่ในวงประสบการณ์ของเด็ก ไม่ยากกว่าคำในบทเรียนของเด็ก

2.2.7 เรื่องที่เขียน เป็นนิทานสั้น ๆ เรื่องลูกสัตว์หรือเด็ก ๆ หรือเรื่องเกี่ยวกับชีวิตในบ้าน ในโรงเรียน หรือบุคคลสำคัญ วันสำคัญ เรื่องที่เขียน ควรสอดแทรกคุณธรรม เช่น ความเมตตาปราณี ความกตัญญู ความเอื้อเฟื้อ ความสามัคคี เป็นต้น

### 3. การเขียนหนังสือสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 มีดังนี้

#### 3.1 ความมุ่งหมายในการเขียน

- 3.1.1 เพื่อให้เด็กได้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน
- 3.1.2 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
- 3.1.3 เพื่อปลูกฝังทัศนคติที่ดีแก่เด็ก
- 3.1.4 เพื่อส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน มีความอยากรู้ อยากรเรียน
- 3.1.5 เพื่อช่วยในการเรียนของเด็ก และปูพื้นฐานในการเรียนวรรณคดี

#### 3.2. หลักการเขียน มีดังนี้

- 3.2.1 ขนาดของหนังสือ ขนาดเท่ากับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

หรือสอดคล้องแต่ความเหมาะสมในการจัดรูปเล่ม

3.2.2 ขนาดของตัวหนังสือ ขนาดเล็กลงได้ แต่ต้องไม่เล็กกว่าตัวพิมพ์ธรรมดา ในหน้าหนึ่งมีอักษรหลายบรรทัดตามความเหมาะสม

3.2.3 ขนาดของภาพ ขนาดของภาพเล็กลง เพราะเด็กในวัยนี้มองภาพประกอบเรื่องเท่านั้น สีเส้นของภาพใช้สีเส้นกลมกลืนกัน และมีความเป็นจริงตามธรรมชาติ

3.2.4 ความหนาของหนังสือ พิจารณาจากเนื้อเรื่องและความเหมาะสมทั่วไป แต่ไม่ควรเกิน 40 หน้า

3.2.5 คำที่ใช้ ให้มีความง่ายเท่ากับหนังสือแบบเรียนและในกรอบของมวลประสบการณ์ที่ผู้เขียนจะจัดให้กับเด็ก

- 3.2.6 กระดาษที่เขียนควรเป็นกระดาษที่เหนียวแต่ไม่หนานักก็ได้

3.2.7 เรื่องที่เขียน ควรเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับสัตว์นิทาน หรือเรื่องของคนกับสัตว์เลี้ยง ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การผจญภัย เรื่องประเภทนักสืบง่าย ๆ หรือเรื่องจากภาพยนตร์ที่น่าสนใจ เขียนได้ทั้งแบบสนทนา ร้อยแก้ว หรือร้อยกรอง และเรื่องที่เขาได้สัมผัสได้ คือการสอดแทรกคุณธรรม ที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็ก

#### 3.6 การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน

จวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527 : 12-21) มีขั้นตอนในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน สรุปได้ดังนี้

1. จะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน โดยอาจศึกษาจากหนังสือวิชาการประกวด ศึกษาจากผลงานนักเขียนต่าง ๆ เข้าฟังการอบรมเกี่ยวกับการสร้างหนังสือเด็ก



2. เลื่อนเนื้อหา อาจนำมาใช้ได้หลายทาง เช่น นำเรื่องมาจากหลักสูตรประถมศึกษา หรือนำเรื่องมาจากสภาพท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสามารถหาได้จากการศึกษาความสนใจ และความต้องการของเด็กวัยต่าง ๆ

3. เขียนโครงเรื่อง (Plot) โครงเรื่องจะครอบคลุมถึงจำนวนหน้า จำนวนหัวข้อเรื่อง ความยาวสั้นของแต่ละหัวเรื่องของย่อหน้า เพื่อจะได้นำไปสู่การจัดรูปแบบ และการจัดวางหน้าให้เหมาะสมกับภาพประกอบ โครงเรื่องควรจัดหน้าย่อ ๆ ให้เห็นชัดทั้งเรื่อง โดยเริ่มที่วางจุดหมาย หรือแก่น (Theme) ของเรื่องก่อน เมื่อได้แก่นของเรื่องแล้วจึงคิดหรือผูกเป็นโครงเรื่อง

4. การเขียนบท (Script) เป็นการนำเรื่องที่ได้จากโครงเรื่อง หรือเนื้อเรื่องย่อ มาเขียนบอกขั้นตอนหรือเรื่องและรูปภาพ โดยการบอกแต่ละหน้าของหนังสือตั้งแต่หน้าปก ไปรองปก หน้าปกใน จนถึงหน้าสุดท้าย การเขียนบทสคริปต์จะเป็นแนวทางในการจัดวางภาพ และรูปแบบของหนังสือได้ว่า หนังสือเรื่องนี้แต่ละหน้าจะมีอะไรบ้าง คำบรรยายอะไรบ้าง และมีกี่หน้า

5. การทำดัมมี่ (Dummy) คือ การทำหนังสือจำลองของหนังสือที่จะทำขึ้นมา อาจจะเป็นรูปเล่มเล็ก ๆ ก็ได้ แล้วนำรายละเอียดของบทสคริปต์ที่เขียนขึ้นมาเขียนและวาดรูปลงไปที่ดัมมี่ ตั้งแต่ปกไปจนถึงหน้าสุดท้าย ดัมมี่เป็นการทดลองทำก่อนที่จะพิมพ์เป็นเล่ม เพื่อจะได้ดูว่ามีความเหมาะสมเพียงใด

6. การทำรูปเล่ม (Format) หมายถึง ลักษณะรูปร่าง ขนาดกระดาษของตัวหนังสือ หรือการพิมพ์ ลักษณะและขนาดของรูปเล่มควรมีขนาดพอเหมาะ หยิบถือได้สะดวก ความหมายของหนังสือขึ้นอยู่กับระดับของผู้อ่าน หนังสือที่มีเนื้อหามากควรแบ่งออกเป็นหลายเล่ม โดยจบเป็นตอน ๆ แต่ละตอนจบในตัวเอง ขนาดของรูปเล่มถือเอาความกะทัดรัดเปิดง่ายเป็นเกณฑ์ รูปเล่มที่นิยมในการสร้างหนังสือ คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ทั้งในแนวตั้งและแนวนอน

7. การตั้งชื่อเรื่อง อาจตั้งก่อนหรือหลังการเขียนก็ได้ แต่ควรจะให้ความสนใจเราใจ มีความแปลกใหม่ ทำให้เราดูว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร รู้จักใช้ถ้อยคำสำนวนที่เด็กติดใจ และเกิดภาพพจน์ ชื่อเรื่องอาจพิจารณาจากตัวเองของเรื่อง จำนวนตัวละคร ชื่อสัตว์ เนื้อเรื่อง ชื่อสถานที่ หรือลักษณะรูปร่างของหนังสือ

### 3.7 การจัดหน้าและรูปเล่มของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

ในการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน สิ่งที่จะช่วยดึงดูดความสนใจของเด็ก คือ ความสวยงามและความน่าสนใจของรูปเล่ม ดังนั้น การออกแบบหน้าปก การจัดรูปเล่มการเขียนเรื่อง และภาพประกอบ จึงมีความสำคัญ วิทยุอาพร นิตยประภา (2534 : 70 – 77) ได้กล่าวถึงการจัดหน้าและรูปเล่มหนังสือส่งเสริมการอ่าน สรุปได้ดังนี้

1. การออกแบบปก ควรออกแบบให้ทันสมัย ดึงดูดความสนใจของเด็กด้วยสี และภาพที่ตรงกับเนื้อเรื่อง โดยเลือกเอาตอนที่น่าสนใจที่สุด และเอารายละเอียดมาให้หมด สีสีกควรเป็นสีฉูดฉาด บนปกควรเขียนชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง และผู้จัดภาพประกอบไว้ ตัวหนังสือตัวโต สะดุดตากว่าตัวอักษรเนื้อเรื่อง ไม่ควรใช้อักษรประดิษฐ์ เพราะจะทำให้อ่านยาก ปกหนังสืออาจเป็นปกแข็งหรือปกอ่อนก็ได้

2. การจัดภาพ ต้องจัดภาพประกอบให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง โดยอาศัยหลักการจัดภาพ คือ ความเป็นหนังสือประเภทใด เขียนให้เด็กวัยใดอ่าน คำนี้ถึงลักษณะภาพที่เด็กเข้าใจได้ง่าย ภาพต้องเคลื่อนไหว มีชีวิตชีวา สมจริงสอดคล้องกับเนื้อเรื่องในหนังสือ

3. การจัดหน้า นับเป็นงานสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่กระทบสายตาและความรู้สึกของเด็กทุกคนที่อ่านหนังสือ หนังสือของเด็กประกอบด้วย

ภาพ ต้องเหมาะกับวัยเด็ก

สี ต้องใช้สีทั้งภาพและตัวอักษร

ตัวหนังสือ ต้องใช้ขนาดที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

หลักในการจัดหน้าหนังสือสำหรับเด็ก ต้องให้มีลักษณะดังนี้

1. ต้องจัดให้มีดุลยภาพ (Balancing) คือ สร้างความรู้สึกที่สมดุลของผู้อ่าน มีแกนกลางของเนื้อเรื่องทั้งซ้ายและขวา มีการเว้นขอบว่างริมกระดาษ ช่องว่างทั้งในและนอกและด้านล่าง ช่วยให้เกิดความสวยงาม และช่วยให้เด็กไม่เมื่อยสายตาเวลาอ่าน

2. ต้องจัดให้มีความกลมกลืน (Harmony) เช่น รูปต่อรูป และตัวหนังสือควรมีความต่อเนื่องมีองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันหมดตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย สีต่าง ๆ ไม่ควรให้ขัดกัน

3. มีเอกภาพ (Unity) เนื้อหาภายในหนังสือมีความเชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

4. มีจุดเด่นเร้าอารมณ์ (Gaze Motion) ภายในหนังสือต้องมีจุดน่าสนใจ ดึงดูดความสนใจ อาจดึงภาพด้วย ดึงสีด้วย จุดดึงดูดของสายตาจะอยู่ที่กลางครึ่งปกของ

หน้ากระดาษ จึงควรออกแบบภาพไว้ตอนบน และใส่ตัวหนังสือไว้ข้างล่างของภาพลักษณะการวางหน้าหนังสือมีดังนี้

4.1 ภาพกับตัวหนังสืออยู่หน้าเดียวกัน อาจจะใช้แบบภาพกับตัวหนังสือแยกกัน โดยภาพอยู่ข้างบน ตัวหนังสืออยู่ข้างล่าง หรือตัวหนังสือแทรกอยู่ระหว่างภาพ หรือภาพกับตัวหนังสือทับกัน

4.2 ภาพกับตัวหนังสืออยู่คนละหน้า ต้องคำนึงถึงธรรมชาติของการใช้สายตาจุดแรกของสายตาดูจะมองด้านขวาก่อน จึงมักวางภาพไว้ทางขวามือเสมอ ส่วนด้านซ้ายจะเป็นตัวหนังสือ

4.3 การจัดภาพและตัวหนังสือควบสองหน้า เป็นที่นิยมสำหรับหนังสือเด็กสมัยใหม่ เพราะช่วยให้ผู้อ่านใช้สายตาได้เสริมมากขึ้น

4.4 การจัดภาพมิติ โดยประดิษฐ์ภาพให้แยกตัวออกจากหน้าบนของหนังสือด้วย การตัดต่อให้เห็นภาพหนาขึ้น ตัวหนังสือวางบนพื้นราบของหน้าหนังสือ

4.5 ขนาดของตัวหนังสือสำหรับเด็ก หนังสือสำหรับเด็กของไทยนิยมใช้รูปเล่มขนาดใหญ่ คือ 8 หน้ายก และขนาดกลาง 16 หน้ายก ขนาดของหนังสือสำหรับเด็กขึ้นอยู่กับจำนวนคำด้วย หนังสือเด็กเล็กจำนวนคำประมาณ 100 – 500 คำ หนังสือเด็กโตใช้คำประมาณ 1,000 – 3,000 คำ

4.6 วิธีเลือกใช้กระดาษ การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก ส่วนใหญ่นิยมใช้กระดาษวาดภาพอย่างหนา การใช้กระดาษจะสะดวกในการวาด ระบายสี และการเขียนตัวหนังสือ กระดาษใช้ด้านเดียว เพราะเวลาระบายสี สีมักจะซึมไปด้านหลัง

4.7 ขนาดของตัวหนังสือหรือตัวอักษรพิมพ์ ขนาดตัวหนังสือจะมีความสำคัญต่อการใช้สายตาเด็ก เด็กยิ่งเล็กต้องใช้ตัวอักษรโต ถ้าเด็กโตใช้อักษรเล็กลง ลักษณะของตัวอักษรควรใช้ตัวดำ ตัวหนา เพื่อให้เหมาะกับสายตาของเด็ก

4.8 รูปเล่มของหนังสือ หนังสือส่งเสริมการอ่าน ควรมีส่วนประกอบต่าง ๆ เรียงลำดับ ดังนี้

4.8.1 ใบบปกใน (Jacket) คือส่วนที่ทำหน้าที่หุ้มปกหนังสือปกแข็งบน ใบบ่มปกจะมีภาพสวย ๆ ที่ตรงกับเนื้อเรื่องในหนังสือ มีชื่อผู้แต่ง สำนักพิมพ์ และชื่อผู้เขียนภาพประกอบอยู่ด้วย

4.8.2 ปกนอก (Cover) อาจเป็นปกแข็งหรือปกอ่อนก็ได้ บนปกของหนังสือสำหรับเด็กจะมีภาพสวย ๆ ที่ตรงกับเนื้อเรื่องในหนังสือ ข้อความบนปกหน้ามีเพียงชื่อ

เรื่อง ชื่อผู้แต่ง สำนักพิมพ์ และตราของสำนักพิมพ์

4.8.3 ไบรอนปก (End Papers) จะเป็นหน้าว่าง ไบรอนปกมีทั้งด้านหน้า และด้านหลัง

4.8.4 หน้าภาพพิเศษ (Frontispieces) หน้านี้จะมีภาพขนาดใหญ่ ซึ่งจะ เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่อง

4.8.5 หน้าชื่อเรื่อง (Half Title Page) หน้านี้จะมีชื่อหนังสือปรากฏอยู่ เท่านั้น หนังสือบางเล่มจะตัดส่วนนี้ออกไป เพื่อประหยัดกระดาษ

4.8.6 หน้าปกใน (Title Page) เป็นหน้าที่สำคัญ เพราะประกอบด้วย ส่วนประกอบต่าง ๆ คือ ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ครั้งที่พิมพ์ และราคา

4.8.7 หน้าส่วนลิขสิทธิ์ (Copyright Page) อยู่ด้านหลังหน้าปกในจะ บอกให้ทราบว่าหนังสือเล่มนี้จดลิขสิทธิ์เมื่อใด หนังสือบางเล่มอาจพิมพ์รวมในหน้าปกใน

4.8.8 หน้าคำนำหน้า (Preface, Foreword, Introduction) จะบอกถึงความ มุ่งหมายในการแต่งหนังสือ และเนื้อเรื่องของหนังสือ หรือเป็นการกล่าวขอบคุณของผู้เขียน หรือสำนักพิมพ์ต่อผู้ที่ช่วยเหลือในการจัดทำหนังสือ หรือเป็นคำแถลงของการจัดพิมพ์หรือพูด ถึงคนเขียน คนวาดก็ได้ เป็นการกระทำให้ผู้อ่านได้รู้จักหนังสือ

4.8.9 หน้าอุทิศ (Dedication) เป็นคำที่ผู้เขียนกล่าวแสดงความกตัญญูต่อ ผู้มีพระคุณ

4.8.10 หน้าสารบัญ (Content) สำหรับหนังสือสารคดี หนังสือ แบบเรียนหรือหนังสือที่แต่งเป็นเรื่องราวต่าง ๆ เช่น เรื่องสั้น หรือนิทานที่รวมไว้หลาย ๆ เรื่อง เข้าด้วยกัน เพื่อให้เด็ก ได้เลือกอ่านเฉพาะเรื่องที่ตนสนใจ

4.8.11 เนื้อเรื่อง (Text) ซึ่งหน้าแรกของหนังสือจะเป็นหน้าขวามือ

4.8.12 อภิธานศัพท์ (Glossary) สำหรับหนังสือเด็กที่มีคำศัพท์เฉพาะ ควรอธิบายคำศัพท์เรียงตามตัวอักษร ไว้ด้วย เพื่อช่วยให้เด็กอ่านหนังสือ ได้ดียิ่งขึ้น คำศัพท์ สำหรับเด็กควรมีคำศัพท์ประกอบคำอธิบาย

4.8.13 หน้าแสดงกิจกรรม เป็นหน้าที่มีแบบฝึกหัด ช่วยให้เด็กเข้าใจ เนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้น อาจอยู่ท้ายบทและอยู่ท้ายเล่มก็ได้

4.8.14 หน้าบรรณานุกรม (Bibliography) สำหรับหนังสือตำราวิชาการ สารคดี หนังสืออ้างอิง อาจอยู่ท้ายบทและอยู่ท้ายเล่มก็ได้

4.8.15 หน้าดัชนี (Index) สำหรับหนังสือสารคดี หนังสืออ้างอิง ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา จะอยู่ตอนท้ายเล่ม

4.8.16 หน้าภาคผนวก (Appendix) หน้านี้อาจรวมเรื่องที่น่าสนใจไว้ เช่น ประวัติของบุคคลสำคัญ

สรุปได้ว่าในการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน สิ่งที่จะช่วยดึงดูดความสนใจของเด็ก คือ ความสวยงาม การออกแบบหน้าปก ความน่าสนใจของรูปเล่ม การจัดรูปเล่ม การเขียนเรื่อง และภาพประกอบ ล้วนจึงมีความสำคัญ

### 3.8 ลักษณะที่ดีของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

ณรงค์ ทองปาน (2526 : 61) ลักษณะที่ดีของหนังสือส่งเสริมการอ่าน มี 4 ประการ คือ

1. คุณภาพด้านการพิมพ์ สามารถพิมพ์ตัวอักษร ภาพประกอบได้ชัดเจน มีสีสวยงาม ดึงดูดความสนใจของเด็ก
2. คุณภาพการจัดหน้าและรูปเล่ม จัดให้เป็นไปตามหลักจิตวิทยาเด็ก หน้าหนังสือดูโปร่งตา การใช้ตัวอักษรมีขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็ก
3. คุณภาพทางศิลปะ ควรเขียนโดยให้อารมณ์แก่ผู้อ่าน เขียนอย่างประณีต สีสันต้องเหมาะสม
4. คุณภาพในการเขียนเรื่อง หรือผู้เขียน ต้องมีความสามารถในการเขียนผูกเรื่องให้สนุก ใช้ถ้อยคำสละสลวย เด็กอ่านแล้วเข้าใจ

วินัย รอดจ่าย (2534 : 9) ลักษณะหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ดีในด้านเทคนิคการพิมพ์ เนื้อหาและภาพประกอบ มีดังนี้

1. ด้านเทคนิคการพิมพ์ และการจัดรูปเล่ม การจัดพิมพ์ภาพและตัวอักษรนั้น ต้องชัดเจน ปกต้องสวยงาม ดึงดูดความสนใจเด็ก ขนาดรูปเล่มเหมาะสมกับความต้องการของเด็ก คุณภาพของกระดาษต้องดี ขนาดตัวอักษรมناسبةกับวัยของเด็ก การจัดหน้าหนังสือดูโปร่งตา ภาพกับตัวอักษรไม่ทับกัน และชื่อเรื่องดึงดูดความสนใจของเด็ก
2. ด้านเนื้อหา เนื้อหาน่าสนใจ มีความสนุกสนาน ความยากง่ายเหมาะสมกับวัย เนื้อหาถูกต้อง การดำเนินเรื่องควรเร้าใจชวนให้ติดตาม เนื้อหาของเรื่องในแง่ความสั้นยาว จะต้องเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นอย่างมากไม่ยาวเกินไปหรือสั้นเกินไปในเด็กแต่ละวัย ประโยชน์และแง่คิดหลังจากการอ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว เด็กจะได้รับประโยชน์จากการอ่านอย่างไรบ้าง และสำนวนภาษาจะต้องเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นอย่างดี

3. ด้านภาพประกอบ ปกติแล้วหนังสือส่งเสริมการอ่านจะมีภาพประกอบเกือบทุกหน้า ไม่ว่าจะเป็นบันทึทงคคี สารคดี หรือร้อยกรอง ภาพประกอบนั้นจะต้องมีสีสันสวยงาม วาดอย่างประณีต สอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง ภาพถูกต้อง ขนาดภาพเหมาะสมกับขนาดของรูปเล่ม และน่าสนใจ

จินตนา ไบกาซูยี (2543 : 85 – 95) ลักษณะของหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ดีมีดังนี้

1. ไม่สอนโดยตรง อย่าให้เด็กเข้าใจว่าเด็กกำลังถูกสอน
2. จุดประสงค์ของเรื่องชัดเจน ต้องการให้เด็กรู้อะไร ต้องให้ชัดเจน
3. คุณค่าของเรื่องต้องมีแก่น ความคิดรวบยอดที่ดี
4. เนื้อเรื่องที่เด็กชอบอ่าน ให้คิดสอนใจ สนุกสนาน เพลิดเพลิน
5. รสของเนื้อหา อาจรัก ขม เปรี้ยว หวาน ชื่นบาน ตามรสนิยมความชอบ

ของเด็ก

6. ตัวละคร ต้องมีการเคลื่อนไหว อุนิสัยใจคดี
7. การตั้งชื่อเรื่อง ให้สะดุดตา สะดุดใจ สร้างความสนใจ สะเทือนใจ
8. การสร้างฉาก ต้องการฉากสมจริง ให้เป็นไปได้ กลมกลืนกับเรื่องยุคสมัย
9. ยุคสมัยหรือฉากเวลาที่เกิดขึ้น ต้องให้สอดคล้องกับฉาก ตัวละคร
10. วิธีการเขียนเพื่อเสนอเนื้อหาอาจเขียนบรรยายได้หลายรูปแบบ แล้วแต่

ผู้เขียนแต่ละคน

11. การเขียนเรื่องความรู้ ควรให้ข้อเท็จจริง ข้อมูลจริงแต่ควรเขียนให้

สนุกสนาน

12. มีโครงเรื่องที่ดี ไม่ซับซ้อน มีตัวละครน้อย เดินเรื่องต่อเนื่องเคลื่อนไหว

ชัดเจน

สรุปได้ว่า ลักษณะของหนังสือส่งเสริมการอ่านจะต้องดีพร้อมทั้งด้านรูปเล่ม เนื้อหา และภาพประกอบ ซึ่งจัดทำโดยไมยากนัก โดยเฉพาะในประการที่ 4 คุณภาพในการเขียนเรื่อง หนังสือเด็กจะมีคุณค่า และประโยชน์ต่อเด็กจะต้องเป็นเรื่องราวที่มีเนื้อหาสาระให้ความรู้ ควบคู่ไปกับคุณธรรม

### 3.9 ประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

งามนิจ คำปลิว (2529 : 13-14) กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่านว่า

1. ให้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่แปลกใหม่ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
2. ช่วยให้ผู้เรียนรู้ทฤษฎี หลักการ เนื้อหา หรือกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดีขึ้นเกิดความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง
3. ช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของเนื้อหาวิชาที่เรียนกับความต้องการของตนเองผู้เรียนเกิดความรู้ ความคิดกระจ่าง และเป็นระเบียบขึ้น
4. ช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียน ทั้งในด้านการเรียนและการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์
5. ช่วยขยายและเพิ่มพูนขอบเขตของประสบการณ์ผู้เรียนให้กว้างขวางมากขึ้น
6. ช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน
7. ช่วยให้ผู้สอนสามารถสอนได้บรรลุจุดมุ่งหมาย
8. ช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบแตกต่างกัน
9. เป็นเครื่องมือช่วยผู้สอน สอนได้ถูกต้อง รวดเร็วและมีประสบการณ์
10. ช่วยให้นักเรียนมีสมรรถภาพในการอ่านสูงขึ้น
11. ช่วยให้นักเรียนเกิดพัฒนาการทางภาษา
12. ช่วยให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน
13. ช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
14. ช่วยให้นักเรียนมีนิสัยรักการค้นคว้าหาความรู้
15. ช่วยให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางขึ้น
16. ส่งเสริมจินตนาการของนักเรียน

อภิวรรณ วีระสมิทธิ (2544 : 19) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กเพิ่มเติม ดังนี้

1. หนังสือเป็นเครื่องช่วยพัฒนาเด็ก เพราะการอ่านหนังสือทำให้เด็กมีความรู้กว้างขวาง เกิดจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ ฉลาดรอบรู้ มีเขาวัวปัญญาไหวพริบดี
2. หนังสือเป็นอาหารสมองที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็ก เนื่องจากเด็กเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตทั้งทางด้านสติปัญญาและอารมณ์
3. หนังสือเป็นเพื่อนแก้เหงา ช่วยทดแทนสิ่งที่เด็กขาด เช่น ความรู้สึกว่ามีเพื่อน มีปมด้อย ทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นทางใจ ผ่อนคลายความตึงเครียดและได้รับความ

สนุกสนานเพลิดเพลิน

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ช่วยในด้านการสอนของครู ในด้านการเรียนรู้ของนักเรียนทำให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน รู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เสริมสร้างทักษะทางการอ่านได้เป็นอย่างดี

### 3.10 การประเมินคุณภาพหนังสือส่งเสริมการอ่าน

การสร้างแบบประเมินคุณภาพหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวิธีสร้างแบบประเมินคุณภาพหนังสือส่งเสริมการอ่านจากหนังสือ เอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพหนังสือสำหรับเด็ก เพื่อเป็นแนวทาง ในการสร้าง เช่น แบบประเมินของบันลือ พุกกะวัน (2536 : 83 – 86) ถวัลย์ มาศจรัส (2535 : 94 – 101) และของสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2542 : 116 – 117)
2. สร้างแบบประเมินหนังสือส่งเสริมการอ่าน โดยนำแบบประเมินต่าง ๆ มา ประยุกต์ใช้
3. กำหนดข้อความ คำตอบให้ครอบคลุมองค์ประกอบของหนังสือ ส่งเสริม การอ่าน 6 ด้าน
  - 3.1 ลักษณะรูปเล่ม
  - 3.2 เนื้อหาสาระ
  - 3.3 การใช้ภาษาและภาพประกอบ
  - 3.4 ความสอดคล้องของหนังสือ
  - 3.5 คุณค่าของหนังสือ
  - 3.6 การนำไปใช้
4. การสร้างแบบประเมินหนังสือส่งเสริมการอ่าน มีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating Scale) ตามวิธีของสุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2544 : 115) ซึ่งมี 4 ระดับ คือ ดี ดีมาก พอใช้ และควรปรับปรุง ดังนี้
 

ดีมาก หมายถึง นำเสนอได้สมบูรณ์ ชัดเจน สอดคล้องกับหลักสูตร ส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตรได้ดีมาก

ดี หมายถึง นำเสนอได้สมบูรณ์ สอดคล้องกับหลักสูตรส่งเสริม การเรียนรู้ตามหลักสูตรได้ดี



พอใช้ หมายถึง นำเสนอมีข้อบกพร่องเล็กน้อย แต่ไม่เป็นประเด็นสำคัญและไม่มีผลเสียต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

ปรับปรุง หมายถึง นำเสนอมีข้อผิดพลาดที่เป็นประเด็นสำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. นำแบบประเมินหนังสือส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ตามข้อ 3.1.7 แก้ไขข้อบกพร่องให้มีความเหมาะสมก่อนที่จะนำไปใช้

6. เมื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมแล้ว จัดพิมพ์แบบประเมินฉบับสมบูรณ์ใช้ในการประเมินต่อไป

7. กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนผลการประเมินหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้

ดีมาก ให้ 4 คะแนน

ดี ให้ 3 คะแนน

พอใช้ ให้ 2 คะแนน

ปรับปรุง ให้ 1 คะแนน

8. กำหนดเกณฑ์ตัดสินผลการประเมินคุณภาพหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้

ดีมาก ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.00

ดี ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50

พอใช้ ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50

ปรับปรุง ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50

## 4. แผนการจัดการเรียนรู้

### 4.1 ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 1) ให้ความหมายของแผนการการสอน หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดหมายของหลักสูตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2544 : 1) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แบบแผนที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับแนวการดำเนินการและวิธีการจัดกิจกรรมการ

เรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียน มีส่วนสำคัญประกอบด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรมสื่อการเรียนและการวัดและการประเมินผล

ณัฐวดี กิจรุ่งเรือง และคณะ (2545 : 53) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ (Lesson Plan) หมายถึง การเตรียมการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบและเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด แผนการจัดการเรียนรู้มีระดับ ได้แก่ ระดับหน่วยการเรียน (Unit Plan) และระดับบทเรียน (Lesson Plan)

รุจิรี ภู่อาระ (2545 : 159) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือแนวทางในการจัดการเรียนรู้อุ้ให้ผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องสามารถตอบคำถาม ได้ดังนี้

1. ให้นักเรียนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์อะไรบ้าง
2. จะเสริมสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอะไรบ้าง จึงจะให้นักเรียนบรรลุผลตามจุดประสงค์

3. ครูจะต้องมีบทบาทอย่างไรในการจัดกิจกรรม

4. จะใช้สื่อ/อุปกรณ์อะไรบ้างจะช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์

5. ได้อย่างไรว่านักเรียนเกิดคุณสมบัติตามที่คาดหวังไว้

กรมวิชาการ (2546 ก : ข) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนซึ่งครูจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน โดยวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการใช้สื่อการเรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ แผนการวัดผลประเมินผล โดยการวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชาหรือหน่วยงานเรียนรู้ซึ่งยึดผลเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ที่กำหนด อันสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549 : 58) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการเตรียมการสอนหรือการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบและจัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มากำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์จะให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านใด (สติปัญญา/เจตคติ ทักษะ) จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีใด ใช้สื่อการสอนหรือแหล่งเรียนรู้ใดและจะประเมินผลอย่างไร

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ คือ แผนการหรือโครงสร้างที่จัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อการปฏิบัติการสอนในวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างเป็นระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

#### 4.2 ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร การวางแผนการจัดการเรียนรู้ของครู เป็นหัวใจของการนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทางที่กำหนดว่าจะต้องเลือกใช้กิจกรรม กระบวนการการเรียนการสอนลักษณะใด จึงจะสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้จึงมีความสำคัญดังต่อไปนี้

วัชรภรณ์ กองมณี (2546 : 36) กล่าวคือ แผนการสอนมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายในการสอนแต่ละครั้ง เนื่องจากการเตรียมการสอนที่จัดไว้อย่างมีระบบและขั้นตอนจึงทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีข้อบกพร่องหรือเกิดปัญหาน้อย ผู้เรียนสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเรียนได้ง่าย

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร เพราะแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมทั้งหมด ที่เอื้อและตอบสนองต่อความต้องการความรู้ความสามารถของนักเรียน การวางแผนการจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจ

#### 4.3 ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ควรประกอบด้วยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างและหลาย ๆ วิธีการก่อนที่จะมีการใช้แผนควรจะมีการประเมินผู้เรียนเสียก่อน เพื่อให้เป็นข้อมูลในการเลือกวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม เพื่อผู้เรียนจะได้ไปสู่พฤติกรรมที่คาดหวังและควรมีรายละเอียดชัดเจนที่กล่าวถึงกิจกรรมที่นักเรียนต้องปฏิบัติ บทบาทของครู การใช้สื่อ การวัดผล จนผู้อ่านมองเห็นพฤติกรรมจริง ๆ ในห้องเรียนได้อย่างสมบูรณ์ จึงจะถือว่าเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีและไม่จำเป็นต้องบันทึกการสอนอีกก็ได้ เพราะแผนการสอนที่ชัดเจน ใ้แทนบันทึกการสอนได้

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 18) กล่าวถึงลักษณะของแผนการสอนที่ดีไว้ ดังนี้

1. เป็นแผนการสอนที่มีกิจกรรมให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้นักเรียนดำเนินกิจกรรมในแผนการสอน
  2. เป็นแผนการสอนที่มีให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นหาคำตอบเองหรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากการเป็นผู้สอนหรือผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้นักเรียนเป็นคนค้นหาคำตอบด้วยตนเอง
  3. เป็นแผนการสอนที่เน้นกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้และนำไปใช้ได้จริง
  4. เป็นแบบแผนที่ส่งเสริมและใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น
- สิริพร ทิพย์คง (2546 : 123) กล่าวถึงลักษณะของแผนการสอนประสบผลสำเร็จได้ดี ดังนั้น ผู้สอนจึงควรทราบถึงลักษณะของแผนการสอนที่ดีซึ่งมี ดังนี้

1. สอดคล้องกับหลักสูตรและแนวการสอน
2. นำไปใช้สอนได้จริงและมีประสิทธิภาพ
3. เขียนอย่างถูกต้องตามหลักวิชา เหมาะสมกับผู้เรียนและเวลาที่กำหนด
4. มีความกระชับชัดเจน ทำให้อ่านเข้าใจง่ายเข้าใจได้ตรงกัน
5. มีรายละเอียดมากพอที่จะทำให้ผู้อ่านสามารถนำไปใช้สอนได้
6. ทุกหัวข้อในแผนการสอนมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน
7. เป็นแผนการสอนที่มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่ผู้เรียนดำเนินการไปตามความมุ่งหมาย
8. เป็นแผนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นหาคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้หรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรม

ศุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549 : 59) กล่าวคือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ชัดเจน (ในการสอนเรื่องนั้น ๆ ต้องการให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติอะไร หรือด้านใด)
2. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ชัดเจนและนำไปสู่ผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้จริง (ระบุนุบทบาทของครูผู้สอนและผู้เรียนไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องทำอะไรจึงจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุผล)

3. กำหนดสื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ไว้ชัดเจน (จะใช้สื่อ อุปกรณ์หรือ แหล่งเรียนรู้อะไรช่วยบ้างและจะใช้อย่างไร)

4. กำหนดวิธีวัดและประเมินผลไว้ชัดเจน (จะใช้วิธีการและเครื่องมือในการ วัดและประเมินผลใด เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้นั้น)

5. ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ (ในกรณีที่มีปัญหาเมื่อมีการนำไปใช้หรือไม่ สามารถกำหนดการจัดการเรียนรู้ตามแผนนั้น ได้ก็สามารถปรับเปลี่ยนเป็นอย่างอื่น ได้โดยไม่ กระทบต่อการเรียนการสอนและผลการเรียนรู้)

6. มีความทันสมัย ทันท่วงที เหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ และสอดคล้อง กับสภาพที่เป็นจริงที่ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่

7. แปลความ ได้ตรงกัน แผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนขึ้นจะต้องสื่อความหมาย ได้ตรงกัน เขียนให้อ่านเข้าใจง่าย กรณีมรการสอนแทนหรือเผยแพร่ ผู้นำไปใช้สามารถเข้าใจ และใช้ได้ตรงตามจุดประสงค์ของผู้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้

8. มีการบูรณาการ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะสะท้อนให้เห็นการบูรณาการ แบบองค์รวมของเนื้อหาสาระความรู้และวิธีการจัดการเรียนรู้เข้าด้วยกัน

9. มีการเชื่อมโยงความรู้ไปใช้อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำ ความรู้และประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์ใหม่ และนำไปใช้ใน ชีวิตจริงกับการเรียนในเรื่องต่อไป

กล่าวโดยสรุป แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ให้แนว ทางการสอนแก่ผู้สอนอย่างชัดเจนทั้งด้านจุดประสงค์การสอน เนื้อหาการจัดกิจกรรมการเรียน ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ได้คิด ได้แก้ปัญหาและได้เกิดทักษะกระบวนการ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

#### 4.4 รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้มีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของหน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษาหรือผู้สอนที่จะเลือกใช้รูปแบบที่คิดว่ามีความเหมาะสมและสะดวกต่อการนำไปใช้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้ที่นิยมใช้กันทั่วไปมี 3 รูปแบบ ใหญ่ ๆ ดังนี้

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549 : 60-62) แผนการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย แผนการจัดการเรียนการสอนชนิดนี้จะเป็นการเรียนรายละเอียดขององค์ประกอบ แต่ละ องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ โดยใช้ความเรียง

### ตัวอย่างรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่.....
- กลุ่มสาระการเรียนรู้..... ชั้น..... ภาคเรียนที่.....
- เรื่อง..... ระยะเวลา..... ชั่วโมง
1. สาระสำคัญ.....
  2. จุดประสงค์การเรียนรู้.....
  3. จุดประสงค์ปลายทาง.....
  4. จุดประสงค์นำทาง
    - 4.1.....
    - 4.2.....
    - 4.3.....
  5. เนื้อหาสาระ.....
  6. สื่อ/อุปกรณ์การเรียนการสอน.....
  7. กิจกรรมการเรียนการสอน.....
  8. การวัดและประเมินผล.....
  9. กิจกรรมเสนอแนะ.....
  10. บันทึกหลังสอน
    - 10.1. ผลการสอน.....
    - 10.2. ปัญหา อุปสรรค.....
    - 10.3. ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข.....

ลงชื่อ.....

ผู้สอน

#### 4.5 แผนการจัดการเรียนรู้แบบตาราง

เขียนโดยใช้ประเด็นสำคัญที่องค์ประกอบของแผนการเรียนรู้กำกับและบรรด  
องค์ประกอบสำคัญเหล่านั้นลงไปตามตารางเกือบทั้งหมด

### ตัวอย่างรูปแบบของแผนการเรียนรู้แบบตาราง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....ชั้น.....ภาคเรียนที่.....

เรื่อง.....ระยะเวลา.....ชั่วโมง

จุดประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	กระบวนการ	สื่อ/อุปกรณ์	การวัด ประเมินผล
จุดประสงค์การเรียนรู้ :					
.....	.....	.....	.....	.....	.....
จุดประสงค์ปลายทาง :					
.....	.....	.....	.....	.....	.....
จุดประสงค์นำทาง :					
.....	.....	.....	.....	.....	.....

#### 4.6 ข้อควรคำนึงถึงในการจัดการทำแผนการจัดการเรียนรู้

ลำลี รักสุทธิ (2544 ก : 83)กล่าวถึงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีว่าควรยึดหลักการเขียน ดังนี้ คือ ภาษาเขาใจง่ายละสามารถสื่อได้ตรงกันไม่ว่าใครใช้สอนก็เข้าใจตรงกัน การเขียนแผนการสอนที่ดีนั้นควรเขียนให้ครอบคลุมเนื้อหา นักเรียนเป็นผู้แสดง ครูเป็นผู้แนะนำเท่านั้น และข้อที่ควรคำนึงถึงอีกประการหนึ่ง คือ แบบเรียนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ใด ๆ ไม่ใช่คัมภีร์หรือกฎหมายที่ครูต้องปฏิบัติตามไปเสียหมด แต่เป็นครูที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นลักษณะรูปแบบใดจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ที่สำคัญ

1. เขียนให้ชัดเจนและแจ่มแจ้งในทุกหัวข้อเพื่อให้ความกระจ่างแก่ผู้อ่านมีรายละเอียดพอสมควร ไม่ย่อมน้อยมากเกินไป
2. ใช้ภาษาเขียนที่สื่อความหมายได้เข้าใจตรงกันเป็นประโยชน์ที่ได้ใจความไม่ยืดเยื้อย่นย่อและไม่เป็นภาษาพูด
3. เขียนทุกหัวข้อหรือทุกช่องให้สอดคล้องกัน เช่น
  - 3.1 สาระสำคัญสอดคล้องกับเนื้อหา

3.2 จุดประสงค์จะต้องสอดคล้องกับเนื้อหา กิจกรรม การวัดผล

3.3 สื่อการเรียนจะต้องสอดคล้องกับกิจกรรมการวัดผล

4. เขียนให้เป็นลำดับขั้นตอนในการสอนก่อน - หลังในทุกหัวข้อ

5. เขียนทุกหัวข้อให้ถูกต้อง เช่น จุดประสงค์ต้องเขียนให้เป็นจุดประสงค์

เชิงพฤติกรรม

6. จัดเนื้อหา กิจกรรม ให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนด

7. คิดกิจกรรมที่น่าสนใจอยู่เสมอ ไม่ควรใช้วิธีเดียวกันทุกครั้งการสอน

8. เขียนให้เป็นระเบียบ ง่ายแก่การอ่านและสะดวกชวนอ่าน

9. เขียนในสิ่งที่ปฏิบัติได้จริงและสอนตามที่ได้วางแผนไว้

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพจะแสดงถึงการเตรียมความพร้อมของครูในการพัฒนาอาชีพของตนเองและพัฒนาศิษย์อีกด้วยจึงจะเกิดประโยชน์กับตัวเด็กนักเรียนอย่างสูง

#### 4.7 ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูใช้ในการเตรียมการสอนมีหลายรูปแบบ มิได้กำหนดแบบใดแบบหนึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและสะดวกในการใช้ หัวข้อหรือองค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้มีดังนี้

เขมรัฐ โตไทยะ (2540 : 13-41) ได้เสนอรายละเอียดของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ว่า

1. สาระสำคัญ ความคิดรวบยอดหรือสรุปเนื้อหาสาระสำคัญหรือความคิดรวบยอด หมายถึง ความคิดความเข้าใจของบุคคลเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ เหตุการณ์ต่าง ๆ โดยสรุปเป็นแก่นสารหรือเนื้อหาที่สำคัญ เพื่อให้เป็นแนวทางหรือจุดเน้นของเรื่องที่เรียน ดังนั้น การเขียนสาระสำคัญควรเขียนเป็นข้อความสั้น ๆ ให้สรุปเนื้อหา อ่านแล้วเข้าใจ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่มีมุ่งหวังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

3. เนื้อหา หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนมี 2 ลักษณะ คือ เนื้อหาหลักและเนื้อหาย่อยหรือเนื้อหาโดยละเอียดกำหนดขึ้น โคนศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและต้องคำนึงถึงความยากง่ายของเนื้อหา ความสัมพันธ์ของเนื้อหา ระดับผู้เรียนและเวลาเรียน



4. กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง พฤติกรรมระหว่างครูกับนักเรียนจัดขึ้นเพื่อให้ นักเรียนเกิดความรู้ และได้รับประสบการณ์ตามความมุ่งหมายของการสอน การจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ คือ การให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำและปฏิบัติให้เห็นผลของการกระทำเป็นประสบการณ์ ผู้สอนทำหน้าที่ช่วยเหลือและดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

4.1 ขั้นนำหรือการนำเข้าสู่บทเรียนเป็นกิจกรรมทบทวนความรู้เดิม  
เร้าความสนใจสู่การในบทเรียนบทใหม่

4.2 ขั้นสอน เป็นกิจกรรมที่กำหนดไว้เพื่อสนองจุดประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้

4.3 ขั้นสรุปหรือการสรุป เป็นการสรุปบทเรียนเพิ่มพูนประสบการณ์แก่ผู้เรียน

5. ทักษะกระบวนการที่นักเรียนได้ฝึกกระบวนการเรียนการสอนสรุปได้เป็น 11 กระบวนการ คือ

5.1 ทักษะกระบวนการ 9 ประการ เป็นทักษะกระบวนการที่รวบรวมวิธีสอนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การสอนไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับขั้น

5.2 กระบวนการสร้างความคิดรวบยอดมักใช้สอนคำนิยามศัพท์และแนวทาง

5.3 กระบวนการสร้างความตระหนักเป็นกระบวนการขั้นหนึ่งของทักษะกระบวนการ 9 ประการ เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้เห็นความจำเป็น ความสำคัญของปัญหา

5.4 กระบวนการปฏิบัติให้ผู้เรียนได้ลงมือสัมผัสกับปัญหาด้วยตนเอง

5.5 กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นกระบวนการทางปัญญา

5.6 กระบวนการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการหาคำตอบหรือปัญหา

5.7 กระบวนการกลุ่มฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกัน

5.8 กระบวนการทางคณิตศาสตร์ ประกอบด้วยการสอนทักษะการคิดคำนวณและการสอนทักษะการแก้ปัญหาโจทย์

5.9 กระบวนการสร้างเจตคติ เป็นการสร้างความรู้สึที่พึงพอใจ ชื่นชมต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

5.10 กระบวนการสร้างค่านิยมเป็นการฝึกและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ แยกแยะการกระทำที่ดีหรือไม่ดีได้

### 5.11 กระบวนการเรียนรู้ความเข้าใจ

6. สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์หรือวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ สื่อการสอนมีความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

- 6.1 กระตุ้นความสนใจของนักเรียนเรื่องที่จะเรียน
- 6.2 ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการสังเกตและปฏิบัติจริง
- 6.3 ให้ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมแก่นักเรียน
- 6.4 ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้เร็วขึ้น
- 6.5 สร้างบรรยากาศที่ดีเปิดกว้างต่อการเรียนรู้

7. การวัดและประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบหลังจากการเรียนรู้ไปแล้วว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังที่คาดหวังหรือไม่ เนื่องจากประเมินผลเป็นกระบวนการต่อเนื่องทั้งการเรียนและการสอน ครูผู้สอนจึงต้องมีการประเมินเป็นระยะโดยจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงการเรียนสอนและวิธีสอน เพื่อตัดสินผลการเรียนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน

8. เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผล การวัดและการประเมินผลเป็นกระบวนการหนึ่งของการเรียนการสอน เป็นการตรวจสอบพบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีคุณลักษณะ มีทักษะตามจุดมุ่งหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตั้งไว้หรือไม่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องบอกวิธีการวัดผล เช่น การสังเกตการสัมภาษณ์ การทดสอบ การสนทนา เครื่องมือในการวัดผลประเมินผลมีหลายชนิด เช่น แบบทดสอบ แบบสังเกต เป็นต้น

9. ภาคผนวก การเขียนภาคผนวกเป็นการจัดทำในส่วนที่เพิ่มเติมให้แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนมีความสมบูรณ์และช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้สอน ได้แก่ รายละเอียด เนื้อหาหรือใบความรู้ วิธีดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รูปภาพ บัตรคำ ข้อสอบ แผนภูมิ แผนที่ ใบงาน รายชื่อเอกสารอ้างอิง เพลง เป็นต้น ดังนั้น ครูผู้สอนรู้ว่าสิ่งที่ควรเพิ่มอะไรมากหรือน้อยเพียงใดให้เหมาะสมที่สุด

10. ผลการให้แผนการจัดการเรียนรู้ปัญหาและข้อเสนอแนะหลังการใช้ แผนการจัดการเรียนรู้ ผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้เป็นการสรุปผลจากการใช้แผนแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้โดยบันทึกข้อมูล สภาพความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับผู้สอนพฤติกรรมของนักเรียน กิจกรรมสื่อการเรียน เครื่องมือวัดและประเมินผล รวมทั้งระยะเวลาจัดกิจกรรมแต่ละอย่างแนวทางการบันทึกผลการใช้แผนมี 2 ลักษณะ คือ เขียนเป็นเรียงความหรือเขียนเป็น

ข้อ ๆ เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งสิ่งที่ควรเพิ่มเติมแก้ไข เพื่อใช้เป็นแนวทางการเขียนปัญหาและข้อเสนอแนะ

กรมวิชาการ (2544 : 49) กำหนดรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนว่าควรประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. จุดประสงค์
2. สาระการเรียนรู้
3. กระบวนการจัดการเรียนรู้
4. กระบวนการวัดและการประเมิน

ชัยฤทธิ์ สีลาเดช (2544 : 98-104) กล่าวคือองค์ประกอบของแผนการสอนว่าเกิดจากความพยายามตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. สอนอะไร (หน่วย หัวเรื่อง ความคิดรวบยอด หรือสาระสำคัญ)
2. เพื่ออะไร (จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม)
3. ด้วยสาระอะไร (โครงร่างเนื้อหา)
4. ใช้วิธีการใด (กิจกรรมการเรียนการสอน)
5. ใช้เครื่องมืออะไร (สื่อการเรียนการสอน)
6. ทราบได้อย่างไรว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่อย่างไร (วัดผลประเมินผล)

ดังนั้น เพื่อตอบคำถามดังกล่าว จึงกำหนดให้แผนการสอนมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. วิชา หน่วยที่สอนและสาระสำคัญ (ความคิดรวบยอด) ของเรื่อง
2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. เนื้อหา
4. กิจกรรมการเรียนการสอน
5. สื่อการเรียนการสอน
6. การวัดผลประเมิน

สำลี รัชสุทธิ (2544 ข : 81-82) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการทำแผนการจัดการเรียนรู้ว่ามีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร ต้องศึกษาหลักสูตรอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งในรายวิชาที่สอน เช่น ศึกษาโครงสร้างของวิชา สื่อการเรียนการสอน คำอธิบายวิชา เป็นต้น
2. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา เวลา กิจกรรม ซึ่งจะวิเคราะห์ได้จากคำอธิบายรายวิชา โดยให้มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้กับจุดประสงค์ของ

## หลักสูตร

3. หาวิธีสอน กลวิธีสอนจะต้องสอดคล้องกับหลักสูตร ทักษะกระบวนการ และทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดทั้งประสมประสานระหว่างประสบการณ์ และจินตนาการของผู้สอนเอง คงจะไม่มีวิธีสอนใดวิเศษสุดในโลก แต่วิธีการสอนที่จะเหมาะสมและสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้มากที่สุดจะต้องยึดหลักให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนเป็นปฏิบัติให้ค้นพบคำตอบด้วยตนเองให้รู้จักการวางแผนและฝึกทักษะเป็นกลุ่มและรายบุคคล เพื่อให้นักเรียนได้คิดเป็นและรู้ช่องทางในการทำงานอย่างประสิทธิภาพ

4. จัดทำ หนังสือการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนจะต้องมีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งอาจจะเป็นสื่อที่ใช้กันอยู่แล้วหรือสื่อที่คิดขึ้นมาใหม่ก็ได้ แต่ต้องให้สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหา

5. จัดทำเครื่องมือวัดผลประเมินผล เครื่องมือวัดผลประเมินผลจะต้องให้สอดคล้องกับหลักสูตร โดยเครื่องมือนั้นจะต้องวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ตลอดจนครอบคลุมถึงกระบวนการวางแผนของนักเรียนทั้งจากสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองด้วย

6. กำหนดโครงสร้างสำหรับ 1 รายวิชา การกำหนดโครงสร้างสามารถปฏิบัติได้ 2 ลักษณะคือ โครงสร้างอย่างสังเขปและโครงสร้างอย่างละเอียด โครงสร้างอย่างละเอียด เป็นการวางโครงสร้าง โดยสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา เวลา กระบวนการสื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ให้เป็นภาพรวมตลอดใน 1 รายวิชา ส่วนโครงสร้างอย่างสังเขปเป็นการวางแผนโครงสร้าง โดยสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และเวลา เพื่อให้เห็นภาพรวมทั้งหมดใน 1 รายวิชา

7. เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ขยายจากโครงสร้าง เป็นการเขียนแผนที่จะนำไปใช้ในแต่ละคาบ ชั่วโมงอย่างละเอียดและปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้ โดยมีส่วนประกอบในเป็นการสอนที่ช่วยให้การดำเนินการสอนบรรลุเป้าหมาย ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งมีมากมายหลากหลายข้อแตกต่างกันไป แต่ส่วนสำคัญที่ขาดไม่ได้จะต้องมีแผนการสอน คือ

- 7.1 สารสำคัญ
- 7.2 จุดประสงค์การเรียนรู้
- 7.3 กิจกรรมการเรียนการสอน
- 7.4 สื่อการเรียนการสอน
- 7.5 การวัดผลประเมิน

กล่าวโดยสรุป แผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูใช้ในการเตรียมการสอนมีหลายรูปแบบ หัวข้อหรือองค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยสาระสำคัญจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมิน ทั้งนี้ มิได้กำหนดเป็นแบบใดแบบหนึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความสะดวกในการใช้

#### 4.7 การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสำคัญในการปรับปรุงแผนและพัฒนาการสอนดังที่เขมรัฐ โตไทยะ (2540 :43) เสนอว่า การปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะการเพิ่มหรือลดบางส่วน เช่น

1. จุดประสงค์ควรเขียนให้สามารถวัดพฤติกรรมได้
2. การประเมินผลครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ความรู้ ทักษะและคุณธรรม

จริยธรรม

3. การเขียนพฤติกรรมการเรียนการสอนยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกระบวนการให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติมากที่สุด

4. สื่อการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น

วัฒนาพร ระเบียบทุกข์ (2545 : 170-171) กล่าวถึง การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ว่า เมื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เรียบร้อยแล้วควรมีการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ครอบคลุมเพื่อการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นอาจดำเนินการได้ 3 ระยะ คือ

1. การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้เป็นการตรวจสอบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือไม่ มีข้อบกพร่องอย่างไร
2. การประเมินแผนการสอนระหว่างการนำไปใช้เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการสังเกตและบันทึกปัญหา
3. การประเมินผลการจัดการเรียนรู้เมื่อสิ้นสุดการใช้เป็นการประเมินค่าแผนการจัดการเรียนรู้นั้นบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

#### 4.8 การปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้

การปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้นำแผนไปทดลองใช้และเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์คุณภาพและประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้

(เขมรัฐ โดไทยะ, 2540 : 42)

1. ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยได้รับความเห็นชอบจากผู้มี  
ประสบการณ์ซึ่งอาจประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ ครูผู้ประสบการณ์ เป็นต้น
2. ทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้
3. ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนและหลังแผนการจัดการเรียนรู้
4. รวบรวมข้อมูลจากข้อ 2 และข้อ 3 มาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผน
5. จัดทำรายการผลการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้
6. จัดพิมพ์เผยแพร่รับฟังความคิดเห็น เสนอแนะผู้ใช้ให้พัฒนาต่อไป

#### 4.9 ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 18) กล่าวถึงประโยชน์  
ของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ช่วยให้ครูมีความรู้ความเข้าใจจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะจัดกิจกรรมและ  
เลือกจัดกิจกรรมได้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ตรงกับความมุ่งหมายของหลักสูตร ส่งเสริม  
นักเรียนให้เรียนตามลำดับขั้นตอนและทันเวลา
2. ช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น เมื่อได้เตรียมการสอนอย่างดี  
แล้วการสอนก็จะเป็นไปอย่างเรียบร้อย
3. ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว เพราะเมื่อครูเตรียมการสอนดี ย่อมทำ  
ให้ครูมีความมั่นใจในการตัดสินใจในการจัดกิจกรรมเป็นไปตามขั้นตอนจนนักเรียนได้รับความ  
รู้ความเข้าใจเร็วขึ้น
4. ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนเพราะการที่ครูมีความมั่นใจในการ  
จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและจัดได้เหมาะสม
5. ทำให้นักเรียนเกิดความศรัทธาเลื่อมใสในตัวครู เพราะมีความมั่นใจว่าครูมี  
การเตรียมการสอนมาอย่างดีแล้ว ผู้เรียนก็จะเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวครูยิ่งขึ้น
6. ถ้าครูมีความจำเป็นไม่ได้สอนด้วยตนเอง ผู้สอนแทนก็สามารถสอนแทน  
ได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง และคณะ (2545 : 53-54) กล่าวถึงประโยชน์ของการทำ  
แผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้เห็นความต่อเนื่องของการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร

2. เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน
3. เพื่อให้สามารถเตรียมวัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ให้พร้อมก่อนทำการสอนจริง
4. เพื่อให้ผู้สอนมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในการจัดการเรียนรู้
5. เพื่อให้เกิดการปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้จากข้อจำกัด
6. เพื่อให้ผู้อื่นสอนแทนได้ในกรณีที่ที่เหตุจำเป็น
7. เพื่อเป็นหลักฐานสำหรับพิจารณาผลงานและคุณภาพในการปฏิบัติการสอน
8. เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นวิชาชีพของครูผู้สอน (แผนจัดการเรียนเป็นลักษณะเฉพาะของวิชาชีพ)

## 5. การหาประสิทธิภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

มหาวิทยาลัยสุโขทัย (2543 : 220-222) ได้สรุปความหมาย การหาประสิทธิภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่านว่า หมายถึง การนำไปทดลองใช้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแล้วนำไปทดลองสอนจริง (Trial Run) คือ นำหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ได้ทดลองไว้ และปรับปรุงแล้วไปสอนจริง ๆ เป็นเวลา 1 ปีการศึกษาเป็นอย่างน้อย

ประสิทธิภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่าน จะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหมายว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นที่พึงพอใจ โดยกำหนดให้เป็นเปอร์เซ็นต์ ผลเฉลี่ยของคะแนนการทำงานและการประกอบกิจกรรมของผู้เรียนทั้งหมดต่อเปอร์เซ็นต์ของผลการสอนหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมดนั้นคือ  $E_1/E_2$  หรือประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

ประสิทธิภาพของกระบวนการ คือ การประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง (Transitional Behavior) ของผู้เรียน ได้แก่ การประกอบกิจกรรมกลุ่ม งานที่มอบหมาย กิจกรรมอื่น ๆ หรือการทดสอบหลังเรียนแต่ละบทเรียนที่ผู้สอนกำหนดไว้

ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คือการประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Terminal Behavior) โดยพิจารณาจากการทดสอบหลังเรียน การสอบปลายภาค หรือสอบปลายปี

ระดับประสิทธิภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นระดับที่ผู้ทำแผนการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเป็นระดับที่ผู้สร้างแผนการเรียนรู้พอใจว่า หากแผนการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพถึงระดับนั้นแล้ว แผนการเรียนรู้

นั่นก็มีคุณค่าน่าพอใจ ซึ่งเรียกระดับประสิทธิภาพที่น่าพอใจนั้นว่า “เกณฑ์ประสิทธิภาพ”

ตัวอย่างเช่น เกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 หมายความว่า เมื่อผู้เรียนได้เรียนจากแผนการเรียนรู้อแล้ว ผู้เรียนจะสามารถทำแบบฝึกปฏิบัติกิจกรรมหรือแบบทดสอบหลังเรียน หรืองานที่ได้มีค่าผลเฉลี่ยคิดเป็น 80 เปอร์เซ็นต์ และข้อทดสอบปลายภาคเรียนหรือสอบปลายปีได้คะแนนเฉลี่ย 80 เปอร์เซ็นต์

การที่จะกำหนดเกณฑ์  $E_1/E_2$  ให้มีค่าเท่าใดนั้น ครูผู้สอนต้องเป็นผู้พิจารณาตามความพอใจ โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำมักจะตั้งไว้ 80/80, 85/85 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะหรือเจตคติศึกษาอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 เป็นต้น

วิธีคำนวณหาประสิทธิภาพ

ก. โดยใช้สูตรต่อไปนี้

$$\text{สูตรที่ 1 คือ } E_1 = \frac{\sum X}{NA} \times 100$$

เมื่อ  $E_1$  แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ

$\sum X$  แทน คะแนนรวมของแต่ละบทเรียน

A แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบแต่ละบทเรียน

N แทน จำนวนผู้เรียน

$$\text{สูตรที่ 2 คือ } E_2 = \frac{\sum F}{NB} \times 100$$

เมื่อ  $E_2$  แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

$\sum F$  แทน คะแนนรวมของผลลัพธ์ปลายภาคเรียน

B แทน คะแนนเต็มของการทดสอบปลายภาคเรียน

N แทน จำนวนผู้เรียน

การคำนวณหาประสิทธิภาพโดยใช้สูตรดังกล่าวข้างต้นก็จะมีการนำคะแนนแบบฝึกปฏิบัติกิจกรรม หรือผลงานในขณะประกอบกิจกรรมกลุ่ม/เดี่ยวคะแนนสอบหลังเรียน และคะแนนสอบกลางปีหรือปลายปี มาคำนวณตามสูตรการหาค่า  $E_1/E_2$

ข. โดยใช้วิธีคำนวณธรรมดา

หากไม่ยอกใช้สูตรก็สามารถใช้วิธีการคำนวณธรรมดาหาค่า  $E_1$  และ  $E_2$  ได้ สำหรับค่า  $E_2$  ของแผนการเรียนรู้อ มักไม่มีปัญหาในการคำนวณมากนัก เพราะอาจทำได้โดยการเอาคะแนนของนักเรียนทั้งหมดรวมกัน แล้วหาค่าเฉลี่ยและเทียบส่วนร้อยสำหรับ  $E_1$  คือ ค่าประสิทธิภาพของผลงานและแบบฝึกปฏิบัติกิจกรรมนั้น กระทำได้โดยการเอาคะแนนงาน



ทูกขึ้นของนักเรียนแต่ละคนมารวมกัน แล้วหาค่าเฉลี่ยและเทียบส่วนร้อยละ

หลังจากคำนวณหาค่า  $E_1$  และ  $E_2$  แล้ว ผลลัพธ์ที่ได้มักจะใกล้เคียงกัน และห่างกันไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ซึ่งเป็นตัวเลขที่ยืนยันได้ว่า นักเรียนได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่อเนื่องตามลำดับขั้นหรือไม่ ก่อนจะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขั้นสุดท้าย หรืออีกนัยหนึ่ง การที่นักเรียนจะสอบได้เท่าใดเช่น 90 เปอร์เซ็นต์นั้น นักเรียนมีความรู้จริง หรือทำได้โดยไม่เคยส้อมเมื่อมีการรายงานคะแนนเป็นเลข 2 ตัว เช่น 78/83 จะทำให้ผู้สอนทราบว่า ผู้เรียนทำผลงานและแบบฝึกปฏิบัติกิจกรรมทั้งปีการศึกษาได้ 78 เปอร์เซ็นต์ และสอบได้ 83 เปอร์เซ็นต์ เป็นการยืนยันการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนที่ค่อนข้างแน่นอน

สรุปได้ว่าการสร้างแบบประเมินที่มีคุณภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ลักษณะรูปเล่ม เนื้อหาสาระการใช้ภาษาและภาพประกอบมีความสอดคล้องกัน หนังสือที่มีคุณค่าต้องนำไปใช้กับการอ่านที่มีคุณภาพ ควรมีค่าเฉลี่ย 2.51 – 4.00

## 6. เกณฑ์ประสิทธิภาพ $E_1/E_2$

### 6.1 การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ประการ คือ พฤติกรรมต่อเนื่องและพฤติกรรมขั้นสุดท้าย โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น  $E_1$  คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ  $E_2$  คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละของผลเฉลี่ยของคะแนนที่ได้ ดังนั้น  $E_1/E_2$  คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เช่น 80/80 หมายความว่า เมื่อเรียนจากหนังสือส่งเสริมการอ่านแล้วผู้เรียนสามารถทำแบบฝึกหัดท้ายบทได้ผลเฉลี่ยร้อยละ 80 และทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ผลเฉลี่ยร้อยละ 80 การกำหนดเกณฑ์  $E_1/E_2$  นี้ผู้สอนควรพิจารณาตามเนื้อหาสาระ เช่น 75/75, 80/80, 85/85 หรือ 90/90 อย่างไรก็ตามไม่ควรตั้งไว้ต่ำหรือสูงกว่านี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช, 2537 : 494-496)

### 6.2 การหาประสิทธิภาพ $E_1/E_2$

ใช้ในการหาประสิทธิภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่าน โดยใช้สูตร (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2537 : 494-500)

$$E_1 = \frac{\frac{\sum X}{N} \times 100}{A}$$

เมื่อ  $E_1$  แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ  
 แทน คะแนนรวมของแบบฝึกหัดท้ายบท  
 A แทน คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดท้ายบททุกชิ้น  
 รวมกัน  
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

$$E_1 = \frac{\frac{\sum F}{N} \times 100}{B}$$

เมื่อ  $E_1$  แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์  
 $\sum X$  แทน คะแนนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน  
 B แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน  
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

### 6.3 การประเมินดัชนีประสิทธิผล

ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึง ความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนและคะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน เมื่อมีการประเมินสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นมา เรามักจะดูถึง ประสิทธิภาพทางด้านการสอนและการวัดผลประเมินทางสื่อ นั้น ตามปกติแล้วจะเป็นการ ประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนใน 2 ลักษณะ คือ ความแตกต่างของคะแนนการ ทดสอบก่อนเรียนและคะแนนการทดสอบหลังเรียน หรือเป็นการทดสอบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในทางปฏิบัติส่วนมากจะเน้นที่ผลความ แตกต่างที่แท้จริงมากกว่าผลของความแตกต่างทางสถิติ

ฮอปแลนด์ (Hovland, 1949 : 254 ; อ้างถึงใน เจริญ ภิระการ, 2544 : 2) ได้ เสนอแนวคิดเกี่ยวกับดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) ไว้ว่า ดัชนีประสิทธิผล ซึ่งคำนวณได้จาก การหาความแตกต่างของการทดสอบก่อนการทดลองและการทดสอบหลัง

การทดลองด้วยคะแนนสูงสุดที่สามารถทำเพิ่มขึ้นได้ฮอปแลนด์ (Hovland) เสนอว่าค่าความสัมพัทธ์ของการทดลองจะสามารถทำได้อย่างถูกต้องแน่นอนจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของคะแนนพื้นฐาน (คะแนนทดสอบก่อนเรียน) และคะแนนที่สามารถทำได้สูงสุด ดังนั้นประสิทธิผลจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงขอบเขตและประสิทธิภาพสูงสุดของสื่อ

ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) ซึ่งคำนวณได้จากการหาความแตกต่างของการทดสอบก่อนเรียน และการทดสอบหลังการทดลอง ด้วยคะแนนสูงสุดที่สามารถทำเพิ่มขึ้นได้ Hovland เสนอว่า ค่าความสัมพัทธ์ของการทดลองจะสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องแน่นอน จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของคะแนนพื้นฐาน (คะแนนทดสอบก่อนเรียน) และคะแนนที่สามารถทำได้สูงสุด ดัชนีประสิทธิผลจะเป็นตัวชี้ถึงขอบเขตและประสิทธิภาพสูงสุดของสื่อ

ดัชนีประสิทธิผล = 
$$\frac{\text{ผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียน} - \text{ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}{(\text{จำนวนผู้เรียน})(\text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}$$

$$\text{หรือ E.I.} = \frac{P_2 - P_1}{\text{Total} - P_1}$$

เมื่อ E.I. แทน ดัชนีประสิทธิผล

$P_1$  แทน ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ

$P_2$  แทน ผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ

การหาดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index : E.I.) ของสื่อหรือนวัตกรรม การเรียนรู้ สำหรับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ว่าสื่อหรือนวัตกรรมมีประสิทธิผล ช่วยให้ผู้เรียนเกิด ประสพการณ์การเรียนรู้ได้จริง คือ มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (เมฆิญ กิจระการ และสมนึก ภัททิยธนี, 2545 : 31-35)

## 7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

อารมณั เพชรชื้อ (2527 : 46-47) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากการเรียนการสอน การฝึกฝนหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่โรงเรียน ที่บ้าน และสิ่งแวดล้อม

อื่น ๆ แต่คนส่วนใหญ่เข้าใจว่าผลสัมฤทธิ์เกิดจากการเรียนการสอนภายในโรงเรียนและมองในแง่ความรู้ความสามารถทางสมองเท่านั้นความจริงแล้ว ความรู้สึก ค่านิยม และจริยธรรมต่าง ๆ ก็เป็นผลจากการฝึกสอนซึ่งนับเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530 : 29-32) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า เป็นลักษณะรวมถึงความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนหรือมวลประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ ทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่างๆ ของสมรรถภาพสมอง หลังจากเรียนรู้ความสามารถในวิชาที่เรียนมากน้อยเพียงใด มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมตามความมุ่งหมายของหลักสูตรในวิชานั้น ๆ เพียงใด จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ตามแนวคิดของพวงรัตน์ ทวีรัตน์ เป็นการตรวจสอบความสามารถของสมรรถภาพสมองของบุคคลว่าเรียนแล้วรู้อะไรบ้างและมีความสามารถด้านใดมากน้อยเพียงใด เช่น พฤติกรรมด้านความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่ามากน้อยอยู่ในระดับใด นั่นคือ การวัดผลสัมฤทธิ์เป็นการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เรียนในด้านพุทธิพิสัย ซึ่งเป็นการวัด 2 องค์ประกอบตามจุดมุ่งหมายและลักษณะของวิชาที่เรียน คือ

1. การวัดด้านการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบความรู้ความสามารถทางการปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงให้เป็นผลงานปรากฏออกมา ให้ทำการสังเกตและวัดได้ เช่น วิชาศิลปศึกษา พลศึกษา งานช่าง การวัดแบบนี้จึงต้องวัดโดยใช้ข้อสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test) ซึ่งการประเมินผลจะพิจารณาที่วิธีปฏิบัติ (Procedure) และผลงานที่ปฏิบัติ

2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชารวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน มีวิธีการสอบวัดได้ 2 ลักษณะคือ

- 2.1 การสอนปากเปล่า การสอนแบบนี้มักกระทำเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นการสอบที่ต้องากรดูแลเฉพาะอย่าง เช่น การสอบอ่านฟังเสียง การสอบสัมภาษณ์ ซึ่งต้องการดูการใช้ถ้อยคำในการตอบคำถาม รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นและบุคลิกภาพต่างๆ

- 2.2 การสอบแบบให้เขียนความเป็นความสอบวัดที่ให้ผู้สอบเขียนเป็นตัวหนังสือตอบ ซึ่งมีการตอบอยู่ 2 รูปแบบ คือ

- 2.2.1 แบบไม่จำกัดคำตอบ ได้แก่ การสอบวัดที่ใช้ข้อสอบแบบอัตนัยหรือความเรียง

2.2.2 แบบจำกัดความ เป็นการสอบที่กำหนดขอบเขตของคำถามที่จะตอบหรือกำหนดคำตอบออกมาให้เลือก ซึ่งรูปแบบของคำถามคำตอบ 4 รูปแบบ คือ แบบทางเลือก ทางใดทางหนึ่ง แบบจับคู่ แบบเติมคำและแบบเลือกตอบ

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลของความรู้ ความสามารถและทักษะที่นักเรียนได้จากการเรียนการสอนทั้งที่โรงเรียน ที่บ้าน สภาพแวดล้อมและแหล่งอื่น ๆ สามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

## 8. ความพึงพอใจ

### 8.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ (Satisfaction) ได้มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้หลายความหมาย ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า พึงพอใจหมายถึง รัก ชอบใจ และพึงใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ

วิรุฬ (2542) กล่าวว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะมีความคาดหวังกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไรถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมากแต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่งเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตั้งใจไว้ว่าจะมีมากหรือน้อยสอดคล้องกับ

ฉัตรชัย (2535) กล่าวว่าความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่งความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้นหากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

กาญจนา (2546) กล่าวว่าความพึงพอใจของมนุษย์เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรมไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่าบุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่สามารถสังเกตโดยการแสดงออกที่ค่อนข้างสลับซับซ้อนและต้องมีสิ่งเร้าที่ตรงต่อความต้องการของบุคคลจึงจะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจดังนั้นการสิ่งเร้าจึงเป็นแรงจูงใจของบุคคลนั้นให้เกิดความพึงพอใจในงานนั้น

พงศธร หวังกลุ่มกลาง (2547 : 28) ได้กล่าวว่าความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติที่ดีของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก

ปนัดดา ยอกระบ้ำ (2544 : 6) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ดีที่ชอบที่พอใจ หรือที่ประทับใจของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้รับ โดยสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ บุคคลทุกคนมีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่างและมีความต้องการหลายระดับ ซึ่งหากได้รับการตอบสนองก็จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ

พิชิต บุตรสีสวย (2546 : 11) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึง ระดับความรู้สึกชอบ ความรัก ความยินดียอมรับ และการมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกรวมของบุคคลที่มีต่อการทำงานในเชิงบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงานทำให้เกิดความกระตือรือร้น มุ่งมั่น มีความคิดสร้างสรรค์ และมีกำลังใจต่อการปฏิบัติงานส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน จนบรรลุความสำเร็จขององค์กร

ทองคูณ หนองพร้าว (2547 : 38) ได้กล่าวถึง ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อสิ่งเร้าต่างๆเป็นผลต่อเนื่องจากการที่บุคคลประเมินสิ่งเร้านั้นแล้วว่าดี หรือต้องการ

กฤษณ์ จันทร์สระแก้ว (2550 : 9) กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความพอใจ ชอบใจและมีความสุขที่ความต้องการหรือเป้าหมายที่ตั้งใจไว้บรรลุผลหรือสมหวังนั่นเอง สำหรับนักเรียนแล้วก็ใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนส่วนใหญ่ก็ย่อมจะมีความต้องการความคาดหวังว่าสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะสามารถช่วยให้ตัวเองสามารถเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้นหรือได้ผลการเรียนที่ดีขึ้นนั่นเองซึ่งสามารถวัดค่าความพึงพอใจได้จากแบบสอบถามวัดความพึงพอใจหรือผลการสอบ

คเชนพงษ์ สุมาลัยโรจน์ (2550 : 19) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ เห็นด้วย ประทับใจ ภูมิใจ ยินดีในสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง ความพึงพอใจก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ความเข้าใจอันดีต่อกัน ความสามัคคีในหมู่คณะ และเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ช่วยให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ

ชัยวัฒน์ หอมกรุ่น (2549 : 48) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ความรู้สึกชอบที่เกิดขึ้นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการแสดงออกต่อสิ่งนั้นด้วยความกระตือรือร้น เอาใจใส่และกระทำสิ่งนั้นจนบรรลุจุดมุ่งหมาย

จตุรวิทย์ พิมพ์ทอง (2546 : 7) กล่าวว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึก หรือทัศนคติซึ่งเป็นผลรวมของความรู้ ความเข้าใจ อารมณ์และพฤติกรรมที่บุคคลได้แสดงออกมาในเชิงของการประเมินค่าต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งในลักษณะที่เป็นเชิงบวกว่ามีความสุขหรือไม่มีความเครียดเมื่อได้รับสิ่งที่ตรงตามความคาดหวัง ตรงตามจุดมุ่งหมาย ความต้องการหรือตามแรงจูงใจของตน

สมเกียรติ นาคประสาท (2548 : 11) กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติในทางที่ดี ของบุคคลที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจของบุคคลนั้น ทำให้เกิดความสุขในการกระทำ อันสืบเนื่องมาจากปัจจัยหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเรียนการสอน ผู้เรียนจะเกิดความพึงพอใจได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกายและจิตใจอันเกิดจาก ตัวครูผู้สอน กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล

ขวัญชัย ขั้วนา (2554 : 106) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ท่าที ความรู้สึกหรือทัศนคติในทางที่ดีของบุคคลที่มีต่อสิ่งที่ปฏิบัติ หรือได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ โดยผลตอบแทนที่ได้รับ เป็นปัจจัยทำให้เกิดความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ

สรุปได้ว่า จากการศึกษาความพึงพอใจ ข้างต้น หมายถึงความรู้สึกที่ดีหรือทัศนคติที่ดีของบุคคลซึ่งมักเกิดจากการได้รับการตอบสนองตามที่ตนต้องการก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้นตรงกันข้ามหากความต้องการของตนไม่ได้รับการตอบสนองความไม่พึงพอใจก็จะเกิดขึ้น

## 8.2 ทฤษฎีความพึงพอใจ

โคเลทและอาร์สตรอง (Kotler and Armstrong, 2002) รายงานว่าพฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้นต้องมีสิ่งจูงใจ (Motive) หรือแรงขับเคลื่อน (Drive) เป็นความต้องการที่กดดันจนมากพอที่จะจูงใจให้บุคคลเกิดพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งความต้องการของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ความต้องการบางอย่างเป็นความต้องการทางชีววิทยา (Biological) เกิดขึ้นจากสภาวะตึงเครียด เช่น ความหิวกระหายหรือความลำบากบางอย่างเป็นความต้องการทางจิตวิทยา (Psychological) เกิดจากความต้องการการยอมรับ (Recognition) การยกย่อง (Esteem) หรือการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (Belonging) ความต้องการส่วนใหญ่อาจไม่มากพอที่จะจูงใจให้บุคคลกระทำในช่วงเวลานั้นความต้องการกลายเป็นสิ่งจูงใจเมื่อได้รับการกระตุ้นอย่างเพียงพอจนเกิดความตึงเครียดโดยทฤษฎีที่ได้รับค่านิยมมากที่สุด มี 2 ทฤษฎีคือ ทฤษฎีของอับราฮัม มาสโลว์และ ทฤษฎีของซิกมันด์ฟรอยด์

## 1. ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Theory Motivation)

อับราฮัม มาสโลว์ (A.H. Maslow) ค้นหาวีธีที่จะอธิบายว่าทำไมคนจึงถูกผลักดันโดยความต้องการบางอย่าง ณ เวลาหนึ่งทำไมคนหนึ่งจึงทุ่มเทเวลาและพลังงานอย่างมากเพื่อให้ได้มาซึ่งความปลอดภัยของตนเองแต่อีกคนหนึ่งกลับทำสิ่งเหล่านั้นเพื่อให้ได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น คำตอบของมาสโลว์ คือความต้องการของมนุษย์จะถูกเรียงตามลำดับจากสิ่งที่ก่อกวนมากที่สุด ไปถึงน้อยที่สุดทฤษฎีของมาสโลว์ได้จัดลำดับความต้องการตามความสำคัญ คือ

1.1 ความต้องการทางกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐาน คือ อาหาร ที่พัก อากาศ ยารักษาโรค

1.2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการที่เหนือกว่าความต้องการเพื่อความอยู่รอด เป็นความต้องการในด้านความปลอดภัยจากอันตราย

1.3 ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เป็นการต้องการการยอมรับจากเพื่อน

1.4 ความต้องการการยกย่อง (Esteem Needs) เป็นความต้องการการยกย่องส่วนตัวความนับถือและสถานะทางสังคม

1.5 ความต้องการให้ตนประสบความสำเร็จ (Self – actualization Needs) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล ความต้องการทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ

สรุปได้ว่าบุคคลพยายามที่สร้างความพึงพอใจให้กับความต้องการที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับแรกก่อนเมื่อความต้องการนั้นได้รับความพึงพอใจความต้องการนั้นก็จะหมดลงและเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลพยายามสร้างความพึงพอใจให้กับความต้องการที่สำคัญที่สุดลำดับต่อไป ตัวอย่าง เช่น คนที่หิวอดอยาก (ความต้องการทางกาย) จะไม่สนใจต่องานศิลปะชิ้นล้ำสุด (ความต้องการสูงสุด) หรือ ไม่ต้องการยกย่องจากผู้อื่นหรือไม่ต้องการแม่แต่อากาศที่บริสุทธิ์ (ความปลอดภัย) แต่เมื่อความต้องการแต่ละขั้นได้รับความพึงพอใจแล้วก็จะมีความต้องการในขั้นลำดับต่อไป

## 9. บริบทโรงเรียนบ้านโคกไร่

สภาพทั่วไปลักษณะที่ตั้งและขนาด

โรงเรียนบ้านโคกไร่ ตั้งอยู่เลขที่ 145 หมู่ที่ 6 บ้านโคกไร่น้อย ตำบลงัวมา อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44120 หมายเลขโทรศัพท์ 043 –



726349 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประมาณ 15 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดมหาสารคาม ประมาณ 28 กิโลเมตร

#### การคมนาคมขนส่ง

โรงเรียนบ้านโคกไร่ มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับภายในและภายนอกพื้นที่เป็นถนนดิน ถนนลูกรัง และถนนลาดยาง คือ ระยะทางจากโรงเรียน เป็นถนนคอนกรีต ออกสู่ถนนสายหลัก ประมาณ 1.5 กิโลเมตร ตรงหลักกิโลเมตรที่ 26 ของถนนหมายเลข 2040 จากอำเภอเมืองมหาสารคาม ผ่านอำเภอบึงบอน เชื่อมต่อดำบลบัวคือ ด้วยทางลูกรัง และเชื่อมต่อกับตำบลแคนด้วยถนนดิน มีรถรับยนต์และรถจักรยานยนต์ รับจ้างประจำหมู่บ้านตลอดวัน แต่ไม่มีรถประจำ

#### ทางด้านเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจโดยรวมของชุมชนในเขตบริการของโรงเรียน เป็นโครงสร้างที่เป็นลักษณะการพึ่งพาการเกษตรแบบน้ำฝน ร้อยละ 100 การค้าปลีกย่อยในหมู่บ้าน และภาคการบริการด้านแรงงานกรรมกรเป็นหลัก และประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาเกษตร มีสัดส่วนร้อยละ 80 การค้าขายและบริการร้อยละ 10 และโรงงานอุตสาหกรรม ร้อยละ 10 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม มีอัตราการขยายตัวค่อนข้างต่ำ คือเพียงประมาณร้อยละ 1.20 ต่ำกว่าการขยายตัวในระดับจังหวัด การส่งเสริมสนับสนุนอาชีพเสริมรายได้ได้นอกฤดูกาลจากภาครัฐ ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

#### ด้านสังคม วัฒนธรรม

ประชาชนในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน บ้านโคกไร้น้อย หมู่ที่ 6 มีประชากรจำนวน 178 หลังคาเรือน เป็นชาย 431 คน เป็นหญิง 423 คน รวมทั้งหมด 854 คน บ้านโคกไร่ใหญ่ หมู่ที่ 7 มีประชากร จำนวน 68 ครัวเรือน เป็นชาย 160 คน หญิง 174 คน รวมทั้งหมด 334 คน บ้านโคกไร่พัฒนา หมู่ที่ 17 มีประชากร จำนวน 76 หลังคาเรือน เป็นชาย 171 คน หญิง 201 คน รวมทั้งหมด 372 คน รวมประชากรในเขตบริการของโรงเรียนบ้านโคกไร่ มีจำนวนทั้งสิ้น 1,560 คน เป็นชาย 762 คน หญิง 798 คน

### ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา

ปัจจุบันโรงเรียนบ้านโคกไร่ เป็นโรงเรียนขนาดกลาง เปิดทำการสอน 2 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา มีข้าราชการครู ทั้งหมด 8 คนครูไม่ครบชั้นเรียน ในรอบ 4 ปี การศึกษาที่ผ่านมา มีนักเรียนเฉลี่ย ปีการศึกษาละ 170 คน และภาคการณใน 4 ปีการศึกษาข้างหน้าจะมีนักเรียนเฉลี่ยปีการศึกษาละ 164 คน ตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาการศึกษาตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 โรงเรียนบ้านโคกไร่ มีปัญหาด้านการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ ไม่มีนิสัรกรการอ่าน หนังสืออ่านเสริมมีไม่เพียงพอ ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยเฉพาะนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ต้องมี การพัฒนาทักษะการอ่านอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง จะทำให้นักเรียนมีทักษะและความสามารถในการอ่านเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร มีนิสัรกรการอ่าน มีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะมีการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในเนื้อหาสาระที่ใกล้ตัว มีสภาพใกล้เคียงกับความเป็นอยู่ตามสภาพท้องถิ่นของนักเรียน และสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านที่มีรูปภาพประกอบและสีสันสวยงาม ชวนให้น่าอ่าน โดยมีแนวคิดและเนื้อหาสอดคล้องกับบทเรียนในหนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจะส่งผลให้การเรียน การสอนมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จตามตัวชี้วัดตามที่ตั้งไว้และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าในชีวิตประจำวันต่อไป

## 10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### 10.1 งานวิจัยในประเทศ

จุฑามาศ ชัยสงคราม (2552 : 18-21) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ด้วยการอ่านจับใจความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการอ่านจับใจความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.72/82.22 ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.6300 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 63 การพัฒนาทักษะด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ภาษาไทย ด้านการอ่านจับใจความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD คิดเป็นร้อยละ 82.22 และพิจารณานักเรียนเป็นรายบุคคล นักเรียนมีพัฒนาการด้านการอ่านจับใจความผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 คิดเป็นร้อยละ 67 และผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการอ่านจับใจความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ปรากฏว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ STAD นักเรียนสามารถเข้าใจ และปฏิบัติตามขั้นตอนของกิจกรรมได้ การจัดทำแผนผังความคิด นำเสนอผลงาน การอ่านจับใจความจากเรื่องในหนังสือส่งเสริมการอ่าน การทดสอบข้อท้ายแผนทุกขั้นตอนมีความเหมาะสม ทันเวลาได้ผลดีเป็นที่น่าพอใจ

อรุณี จิรมหาสาร (2550 : 37-67) การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านประกอบการเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง เทียวเมืองสามชัย ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน ประกอบการเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง เทียวเมืองสามชัย มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.44/80.20 แสดงว่าหนังสือส่งเสริมการอ่านมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

อุไร ยาพิมาย (2550 : 76-98) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง หนุมานที่หนองบัวคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า แผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง หนุมานที่หนองบัวคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.67/83.85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้แผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง หนุมานที่หนองบัวคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่พัฒนาขึ้นมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6648 แสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าคิดเป็นร้อยละ 66.48 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง หนุมานที่หนองบัวคำ อยู่ในระดับมาก

เบญจรัตน์ ปิ่นเวหา (2549 : 128-131) การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เพลงประกอบการสอน ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการเรียนรู้โดยใช้เพลงประกอบการสอนแตกต่างกัน โดยคะแนนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนได้รับการเรียนรู้

ชูจิต วรเชษฐ์ (2548 : 21-24) การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อออกเสียงคำควบกล้ำ ร ล ว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ผลการศึกษาพบว่า วงรอบที่ 1 ผลการศึกษาค้นคว้าได้ใช้แผนการเรียนรู้ที่ 1 และใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง พิมพ์แพรเด็กดี พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้น ชอบร้องเพลง และอ่านเรื่องจากหนังสือส่งเสริมการอ่านมาก ปัญหาที่พบว่านักเรียนบางคนมีปัญหาในการอ่าน เวล่าน้อย จึงอ่านไม่ทันเพื่อน ครูแก้ปัญหาโดยเพิ่มเวลาให้นักเรียนอ่านได้ทุกคน และทุกคำ นำปัญหาจากวงรอบที่ 1 มาแก้ไขโดยให้นักเรียนที่เก่งจากกลุ่มอื่นมาช่วยสอนเพิ่มขึ้น เป็นนักเรียนเก่งภายในกลุ่มนั้นมี 2 คนพบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้น อ่านได้ทุกคน ทุกคำ ผู้เรียนสามารถพัฒนาการอ่านในระดับดีคิดเป็นร้อยละ 76.62 วงรอบที่ 2 ผลการศึกษาค้นคว้าได้ใช้แผนการเรียนรู้ที่ 2 และใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง พลอย พลับ นื่องกลอย พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้น ชอบร้องเพลง และอ่านเรื่องจากหนังสือส่งเสริมการอ่านมากมีความสนใจภาพประกอบ และสีสันของหนังสือ ปัญหาที่พบคนที่มีความกังวลในการอ่านออกเสียง ล ควบกล้ำ ใช้เวลาในการอ่านมาก ผู้เรียนสามารถพัฒนาการอ่านในระดับดีมากคิดเป็นร้อยละ 79.46 ผลการศึกษาค้นคว้าได้ใช้แผนการเรียนรู้ที่ 3 และใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง เทียวในวันหยุด พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้น สนใจอ่านเรื่องจากหนังสือส่งเสริมการอ่านมาก อยากวาดภาพประกอบ และชอบสีสันของหนังสือ ปัญหาที่พบบางคนที่มีความกังวลในการอ่านออกเสียง ว ควบกล้ำ ใช้เวลาในการอ่านมาก ผู้เรียนสามารถพัฒนาการอ่านในระดับดีคิดเป็นร้อยละ 82.14 วงรอบที่ 3 ผลการศึกษาค้นคว้าได้ใช้แผนการเรียนรู้ที่ 4 และใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง อีสานบ้านเรา พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้น ชอบร้องเพลง และอ่านเรื่องจากหนังสือส่งเสริมการอ่านมากปัญหาที่พบนักเรียนบางคนมีปัญหาในการอ่าน เวล่าน้อย จึงอ่านไม่ทันเพื่อน ครูแก้ปัญหาโดยเพิ่มเวลาให้นักเรียนอ่านได้ทุกคนและทุกคำ ในวงรอบที่ 4 และวงรอบที่ 4 ผลการศึกษาค้นคว้าได้ใช้แผนการเรียนรู้ที่ 4 และใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง อีสานบ้านเรานำปัญหาจากวงรอบที่ 3 มาแก้ไขโดยให้นักเรียนที่เก่งจากกลุ่มอื่นมาช่วยสอนเพิ่มขึ้น เป็นนักเรียนเก่งภายในกลุ่มนั้นมี 2 คน พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้น อ่านได้ทุกคนทุกคำ ผู้เรียนสามารถพัฒนาการอ่านในระดับดีคิดเป็นร้อยละ 85.30

วรรณรักษ์ นัทรเวทิน (2548 : 64 - 64) การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่าน โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง เทียวบึงละหาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง เทียวบึงละหาน ที่มี

ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/ก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนบ้านละหาน (อภิรักษ์วิทยา) สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจตุรัส สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ชัยภูมิ จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ หนังสือประกอบการเรียนเรื่อง เทียวบึงละหาน แผนการสอนวิชาภาษาไทยแบบฝึกทักษะการอ่านและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลปรากฏว่า แบบฝึกทักษะการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง เทียวบึงละหาน มี ประสิทธิภาพ 80.44/83.35 นักเรียน 34 ที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านมีคะแนนเฉลี่ยหลัง เรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธนวรรณ เทียนเจษฎา (2548 : 91-131) การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านการ อ่านจับใจความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการ ศึกษากลุ่มแบบจิกซอร์กับแผนการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มแบบจิกซอร์ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.27/84.77 มีค่าดัชนี ประสิทธิภาพเท่ากับ 0.8104 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 81.04 นักเรียนที่เรียน ด้วยกิจกรรมกลุ่มแบบจิกซอร์กับแผนการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู มีผลการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความพึงพอใจต่อแผนการจัดการเรียนรู้ด้าน การอ่านจับใจความภาษาไทย ด้วยกิจกรรมแบบจิกซอร์ โดยรวมเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้าน เนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่ออุปกรณ์ และด้านการวัดและประเมินผล ใน ระดับมากที่สุดทุกด้าน

กาญจนาวดี เหิรมเมฆ (2548 : 66-108) การพัฒนาแผนการเรียนรู้ทักษะการอ่าน ภาษาไทย เรื่องมาตราตัวสะกด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านมีความ มุ่งหมายเพื่อใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) พัฒนาแผนการเรียนรู้ทักษะ การอ่านภาษาไทย เรื่องมาตราตัวสะกด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ซึ่ง แต่ละวงรอบมี 4 ขั้นตอน คือ การวางแผนปฏิบัติการ (Planning) การปฏิบัติงาน (Action) การสังเกตการณ์ปฏิบัติงาน (Observation) และการสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflection) กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนบ้านนางาม กิ่งอำเภอทุ่งเขาหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า 1) แผนการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน และ 3) เครื่องมือสะท้อนผลการปฏิบัติการ ผลการศึกษาค้นคว้า ปรากฏว่าวงรอบ ปฏิบัติที่ 1 แผนการเรียนรู้ที่ 1 แผนการเรียนรู้ที่ 2 และแผนการเรียนรู้ที่ 3 ผลการทดสอบย่อย

ทำยวงรอบที่ 1 ข้อสอบจำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็ม 15 คะแนน นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 10.50 คิดเป็นร้อยละ 77.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.12 วงรอบปฏิบัติที่ 2 แผนการเรียนรู้ที่ 4 แผนการเรียนรู้ที่ 5 และแผนการเรียนรู้ที่ 6 ผลการทดสอบย่อยทำยวงรอบที่ 2 ได้คะแนนเฉลี่ย 10.80 คิดเป็นร้อยละ 80.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.41 วงรอบปฏิบัติที่ 3 แผนการเรียนรู้ที่ 7 แผนการเรียนรู้ที่ 8 และแผนการเรียนรู้ที่ 9 ผลการทดสอบย่อยทำยวงรอบที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ย 11.10 คิดเป็นร้อยละ 82.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03

สมสนิท ไพศาล (2548 : 58-84) การพัฒนาแผนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะและหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง มาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า แผนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะและหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง มาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.33/86.43 และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7294 นั่นคือ นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 72.94

กัลยา ฉัตรปทุมทิพย์ (2547 : 56-86) การพัฒนาแผนและแบบฝึกทักษะเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทักษะสัมพันธ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง พื้นบ้านพื้นเมือง พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทักษะสัมพันธ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง พื้นบ้านพื้นเมือง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.27/83.80

## 10.2 งานวิจัยต่างประเทศ

โอคาวา (Okawa, 2007 : Unpaged) วิธีหล่อหลอมภาษาและวัฒนธรรมแม่ในกลุ่มผู้เรียนภาษาที่ไม่ใช่ชาวยุโรป ระบบการศึกษาในปัจจุบันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเอกลักษณ์และความรู้ในชนกลุ่มน้อยและนักเรียนที่ด้อยโอกาส กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่ไม่ใช่ชาวยุโรปสามารถสร้างความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้ทฤษฎียึดหยุ่น (Reflexive Approach) ตลอดระยะเวลาทำการวิจัย รวมทั้งการออกแบบการวิจัย การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ ผลลัพธ์จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าระเบียบวิธีการที่ยึดหยุ่นเปิดทางไปสู่ปฏิริยาของผู้เข้าร่วมการวิจัยในเรื่องของประสบการณ์ท้องถิ่นและการตีความภาษาอังกฤษ รวมทั้งยุทธศาสตร์การปรับปรุงและพัฒนาการอ่าน

เซ็กตัน (Sexton, 2003: 1258) เพื่อสำรวจผลการอ่านที่ตอบสนองต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือในการอ่านของนักเรียนระดับเกรด 7 ในการศึกษาครั้งนี้มีนักเรียนระดับเกรด 7 ทั้งหมด 5 คน ที่สมัครเข้ามา โดยนักเรียนทั้ง 5 คน ถูกจัดให้อยู่กลุ่มเดียวกันและถูกสังเกต

ขณะที่พวกเขาทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การอภิปรายกลุ่ม ทำกิจกรรมกลุ่ม การสร้างแผนภูมิ กราฟิก การพิจารณาแบบทดสอบและการทำแบบทดสอบ และคุณภาพการสร้างแผนภูมิกราฟิก และชิ้นงานของนักเรียนที่ได้แบบทดสอบทั้งสองนั้น ได้ทดสอบเมื่อสอนจบแต่ละหน่วย แบบทดสอบฉบับแรกใช้เป็นแบบทดสอบของหน่วยการเรียนรู้ เมื่อเรียนจบแต่ละหน่วย และอีกฉบับเป็นแบบฝึกทักษะในแต่ละหน่วยการศึกษา ทั้งนี้ใช้เวลา 6 สัปดาห์ เมื่อครบ 6 สัปดาห์ก็นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อประเมินความเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าการตอบสนองด้านการอ่าน และเปรียบเทียบความก้าวหน้าการตอบสนองด้านการอ่านของนักเรียนแต่ละคน

คอร์เรย์ (Corey, 2001 : 26903A) วิจัยหนังสือของหญิงวัยรุ่นอินเดียแดงในแถบเขาแอปปาลาเชียชนบท การศึกษามุ่งเน้นการเรียนรู้หนังสือของหญิงวัยรุ่น 6 คนจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ชั้นละ 2 คน เป็นตัวแทนในช่วงอายุวัยรุ่น วิธีการศึกษาใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติการอ่านและการเขียน ข้อค้นพบจากการศึกษาชี้แนะว่าการเขียนและการอ่านที่บังคับในโรงเรียนมีผลต่อการจำกัดขีดความสามารถด้านการคิด วิพากษ์วิจารณ์ของหญิงวัยรุ่น การอ่านและการเขียนจากประสบการณ์ของพวกเขาจากการอ่านนิตยสารจะทำให้เกิดความมั่นใจในการเขียนเชิงจินตนาการและสร้างสรรค์มากกว่า การเรียนที่โรงเรียนกำหนด

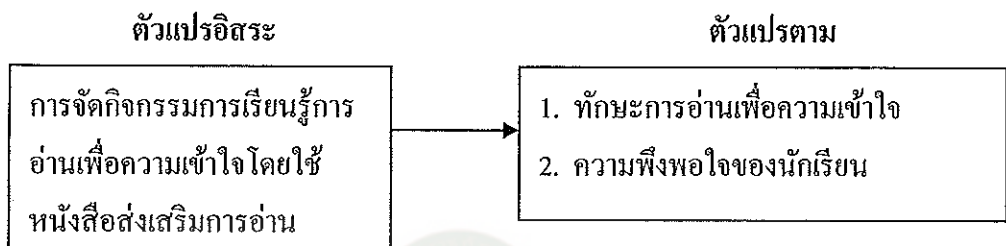
โฮลแมน (Holman, 1998 : 7713A) กำหนดผลกระทบของโปรแกรมเร่งรัดการอ่านที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 ในระบบโรงเรียนตำบลเออร์ดี เมืองเบลกลี รัฐไอโอวา เพื่อเพิ่มปฏิบัติการอ่านจริง ซึ่งจะเพิ่มทักษะการอ่านของนักเรียน และเพื่อช่วยให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านอย่างมีความสุขตลอดชีวิต ประชากรกลุ่มตัวอย่างสุ่มเลือกได้จากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 โรงเรียนตำบลเออร์ดีจำนวน 170 คน จากทั้งหมด 386 คน ในปีการศึกษา 1997 เครื่องมือที่ใช้ศึกษาเป็นแบบทดสอบทักษะพื้นฐานการอ่านเพื่อความเข้าใจของรัฐไอโอวา ผลการเปรียบเทียบคะแนนในโปรแกรมการเร่งรัดการอ่านที่วัดได้ และไม่มีความแตกต่างระหว่างคะแนนที่ได้จากการอ่านเร่งรัดกับคะแนนความเข้าใจในการวัดการอ่านที่วัดได้ตามรายงานในการทดสอบทักษะเบื้องต้นของรัฐไอโอวา

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยตามหลักการของทฤษฎี และงานวิจัยในประเทศต่างประเทศ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ถ้านักเรียนมีทักษะการอ่านที่ดี มีความสามารถในการอ่าน และอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วย

นอกจากนี้การส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน โดยจัดหาหนังสือที่มีประโยชน์ เหมาะกับนักเรียน สภาพท้องถิ่น จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน และมีนิสัยรักการอ่านด้วย

## 11. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดัง แผนภาพที่ 2



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย